

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลหนองบอน
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นางสาวกัลยารัตน์ บุตรคำโชติ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้ความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลหนองบอนดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นางสาวกัลยารัตน์ บุตรคำโชติ
เลขานุการศูนย์บริการฯ ตำบลหนองบอน
สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
มิถุนายน ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๑.๒.๓ แผนที่กลุ่มดิน

๑.๒.๔ คำอธิบายแผนที่กลุ่มชุดดิน

๑.๒.๕ แผนที่เขตเหมาะสมการปลูกข้าว

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

๑.๓.๒ ฤดูกาล

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๑.๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

๑.๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

๑.๖.๕ การศึกษา

๑.๖.๖ สาธารณสุข

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ การใช้ที่ดินทำการเกษตร

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองบอน	๓๓
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๓๓
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๓๓
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๓-๕๕
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๕๖-๕๗
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๕๘
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๕๙-๖๖
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๖๖
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๖๗-๗๓
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย	๒
ตารางที่ ๒ สภาพปัญหาของทรัพยากรดิน ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย	๔
ตารางที่ ๓ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือน อำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘	๖
ตารางที่ ๔ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลหนองบอน	๙
ตารางที่ ๕ ผลผลิตทั้งหมดรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๔๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๗	๑๒
ตารางที่ ๖ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๕๔/๕๕	๑๔
ตารางที่ ๗ แสดงคร่าวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๔
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๘
ตารางที่ ๙ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๐
ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน	๒๖
ตารางที่ ๑๐ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๒๓
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน	๒๓
ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชจากการวาดแปลง	๒๔
ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๒๕
ตารางที่ ๑๔ ปฏิทินการปลูกข้าว	๒๗
ตารางที่ ๑๕ จุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง	๒๙
ตารางที่ ๑๖ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข	๓๐
ตารางที่ ๑๗ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๒

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๑
ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองตำบลหนองบอน	๒
ภาพที่ ๔ พื้นที่ป่าไม้	๓
ภาพที่ ๕ สภาพพื้นที่บริเวณตำบลหนองบอน	๔
ภาพที่ ๖ ชุดดินในเขตตำบลหนองบอน	๕
ภาพที่ ๗ ชุดดินในเขตตำบลหนองบอน	๖
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคม	๘
ภาพที่ ๙ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๙
ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติบริเวณตำบลหนองบอน	๑๐
ภาพที่ ๑๑ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน	๑๑
ภาพที่ ๑๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๙
ภาพที่ ๑๓ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว	๒๒
ภาพที่ ๑๔ ข้อมูลการवादแปลง	๒๕
ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว	๒๙

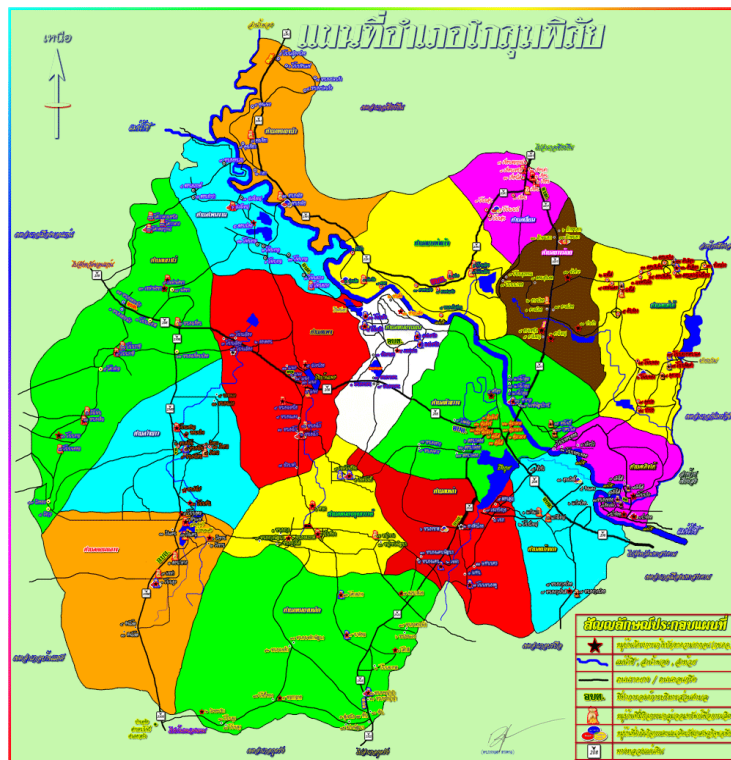
บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลหนองบอนเป็นตำบลที่อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ ท่าพระ-โกสุมพิสัย ห่างจากที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย ๗ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๓.๑๐๗ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๕,๓๔๗ ไร่ ตำบลหนองบอน เดิมขึ้นอยู่กับตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามต่อมามีจำนวนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นจึงได้แยกตำบลใหม่ในปี ๒๕๓๑ มีทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน โดยมีนาย สัมฤทธิ์ พลศักดิ์ เป็นกำนันคนแรก

ภาพที่ ๑ แผนที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีอาณาเขตติดต่อ กับตำบลต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลแพงและตำบลโพนงาม อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

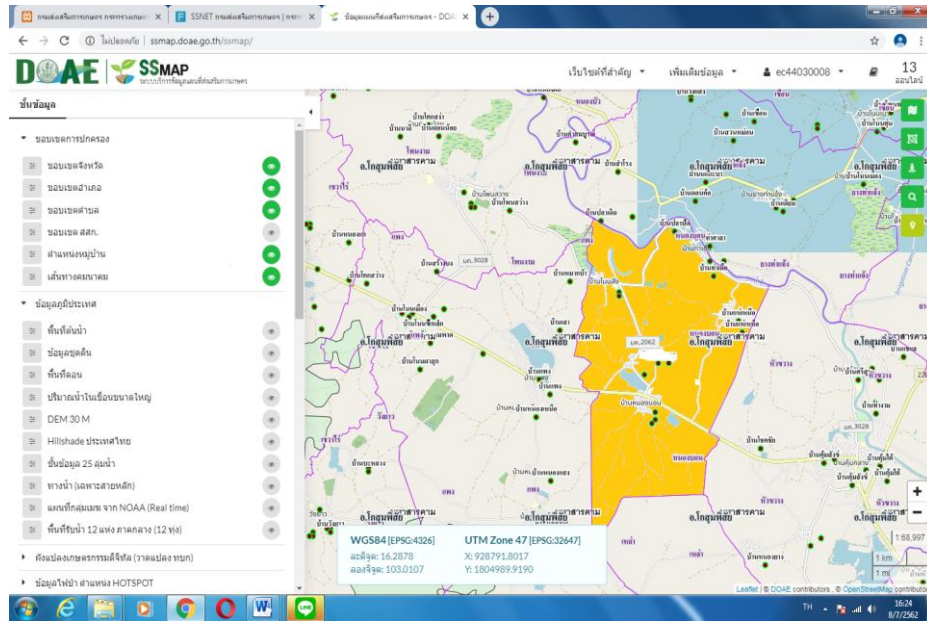
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	หนองบอน	นายมานิตย์ พลประถม	๐๘๖-๘๕๘๗๕๘๔	กำนัน
๒	ท่าเตื่อ	นายนิคม โสนะชัย	๐๘๗-๒๒๒๕๙๙๗	
๓	หัวหนอง	นายประเสริฐ สอนลิลา	๐๘๒-๑๐๕๖๘๕	
๔	โนนสัง	นายศุภชัย แสนคำทุม	๐๖๔-๙๘๖๙๔๘๑	
๕	เหล่ายาว	นายชัยมงคล ถามุลเลิศ	๐๖๓-๑๖๘๐๗๑๕	
๖	แห่เหนือ	นายเพิ่มศักดิ์ ดวงสอนแสง	๐๖๓-๗๗๘๖๗๓๕	
๗	หนองบอน	นายเชาวลิต แสนโสภากวัน	๐๘๖-๖๓๕๒๘๓๒	
๘	แห่เหนือ	นายสมนึก พลमुख	๐๘๗-๘๐๑๙๖๓๓	
๙	หนองบอน	นายบุญชู วาทโยธา	๐๘๓-๓๕๕๗๙๒๖	
๑๐	โนนสัง	นายยุทธ สีน้อยขาว	๐๘๐-๔๒๑๔๗๐๑	
๑๑	ท่ามะเตื่อ	นายสังวาลย์ ดวงเพ็งมาตย์	๐๙๑-๘๖๕๙๔๐๗	

ตารางที่ ๑ การแบ่งเขตการปกครอง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (มิถุนายน ๒๕๖๕)

ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองตำบลหนองบอน

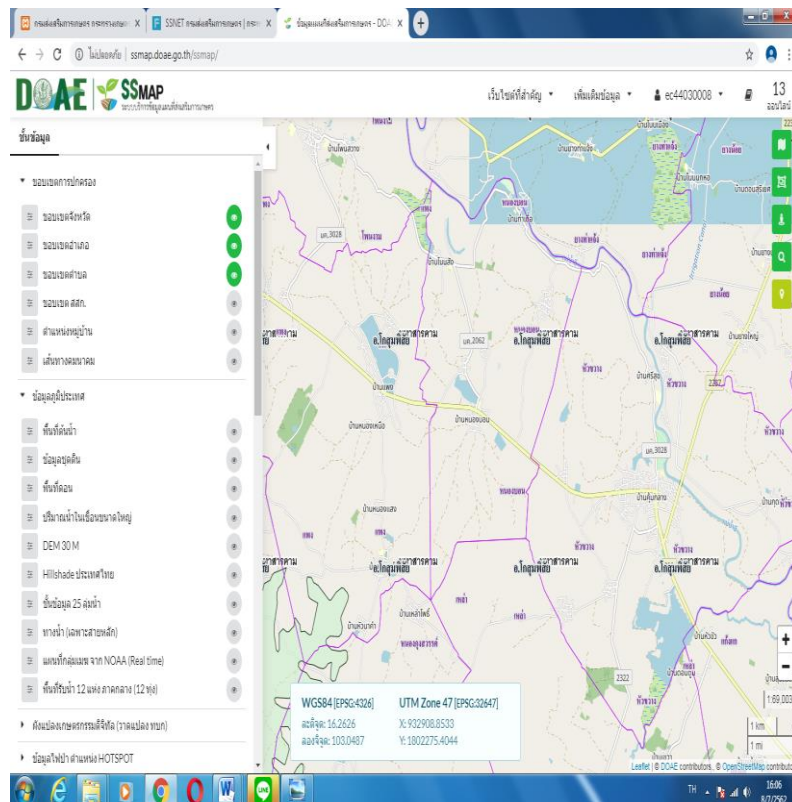
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลหนองบอน สภาพภูมิประเทศของตำบลหนองบอนโดยทั่วไปเป็นที่ราบทางด้านเหนือ ระหว่างหมู่ ๒ และ ๑๑ เป็นที่ราบต่ำ ทางด้านตะวันตกของตำบลทำให้พื้นที่ทางด้านทิศเหนือเป็นที่ราบสลับที่ดอน เป็นคลื่นเล็กน้อย ด้านตะวันตกเป็นที่ราบลุ่ม

พื้นที่ป่า

พื้นที่ป่าของตำบลหนองบอนอยู่ในพื้นที่หมู่ ๔, ๕, ๖, ๘ และ ๑๐ และอยู่ในความดูแลของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน มีพื้นที่ประมาณ ๓๕๐ ไร่

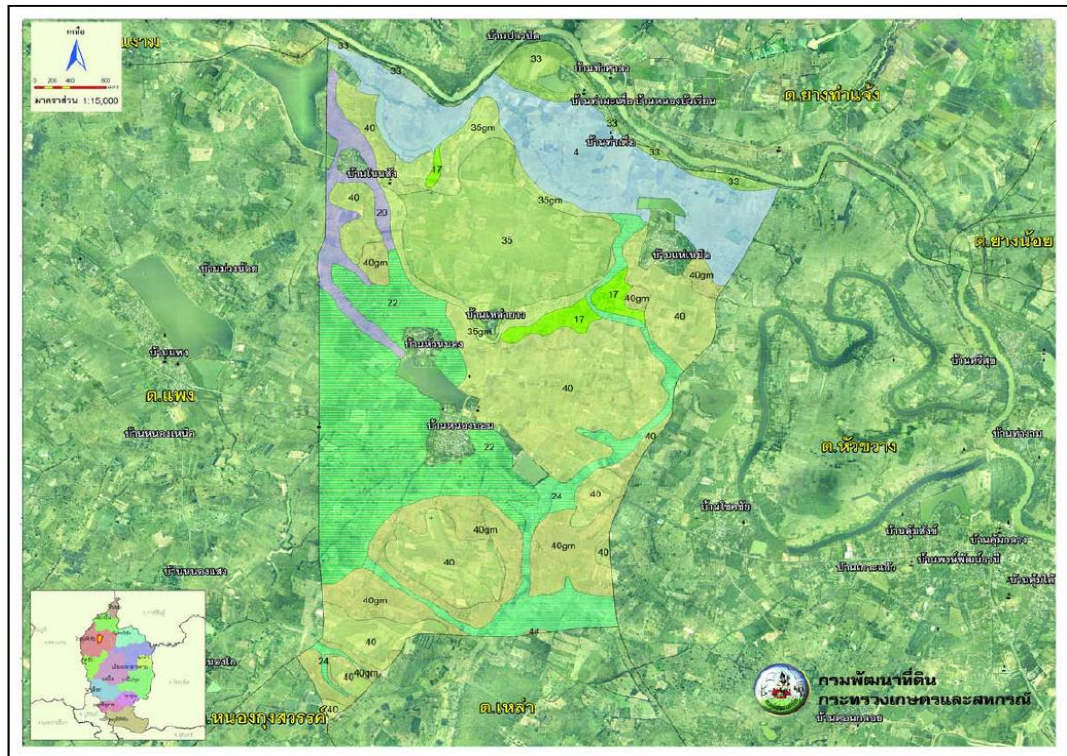

ภาพที่ ๔ พื้นที่ป่าไม้

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดิน โดยส่วนมาตรฐานการสำรวจจำแนกดินและที่ดิน สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน (๒๕๕๐) พบว่าทรัพยากรดินในตำบลหนองบอน มี ๗ กลุ่มชุดดิน คือ กลุ่มชุดดินที่ ๔ กลุ่มชุดดินที่ ๖ กลุ่มชุดดินที่ ๑๗ กลุ่มชุดดินที่ ๒๒ กลุ่มชุดดินที่ ๓๓ กลุ่มชุดดินที่ ๓๕ กลุ่มชุดดินที่ ๔๑ และในพื้นที่ยังมีพื้นที่เบ็ดเตล็ดซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรหรือไม่สามารถทำการเกษตรได้ เช่น ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำ เป็นต้น

แผนที่คำแนะนำการจัดการดิน ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หน่วย	ชนิดพืช	ค่าวิเคราะห์ดิน	การจัดการดิน	การจัดการปุ๋ยเคมี
4	ข้าว	pH = 5.76 OM = 1.08 P = 3.75 K = 38.29	ดินเหนียว เสริมอินทรีย์วัตถุ โดกลบลดซิงค์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 1.5-2 ตัน/ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด เกือบครึ่งซังข้าวขึ้นน้ำ	รองพื้นใช้สัดส่วน 12-12-12 อัตรา 50 กก./ไร่ ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46-0-0 อัตรา 13 กก./ไร่
17	ข้าว	pH = 5.74 OM = 1.02 P = 3.53 K = 38.06	ดินร่วนละเอียด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ใช้น้ำ ไร่ฤดูฝน 200-300 กก./ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ โดกลบลดซิงค์หรือคิงปุ๋ยสด	รองพื้นใช้สัดส่วน 12-12-12 อัตรา 50 กก./ไร่ ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46-0-0 อัตรา 13 กก./ไร่
20	ข้าว	pH = 5.73 OM = 0.94 P = 3.33 K = 36.93	ดินเค็ม มีสารแก๊สออกซิจีนหรือซัลเฟตสะสมกึ่งถึง ใช้แกลบ ชี้ต้อย พ่างข้าว 2-5 ตัน/ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 4-5 ตัน/ไร่ และใช้หินฟอสเฟตเสริม เช่น ขาวคอกเคมิ 105	รองพื้นใช้สัดส่วน 18-12-12 อัตรา 50 กก./ไร่ ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46-0-0 อัตรา 20 กก./ไร่
22	ข้าว	pH = 5.73 OM = 0.83 P = 3.62 K = 37.61	ดินร่วนเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ใช้วัสดุปูน 200-300 กก./ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ โดกลบลดซิงค์หรือคิงปุ๋ยสด	รองพื้นใช้สัดส่วน 18-12-12 อัตรา 50 กก./ไร่ ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46-0-0 อัตรา 20 กก./ไร่
24	ข้าว	pH = 5.72 OM = 0.73 P = 3.92 K = 38.79	ดินทรายจัดจนมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 3-4 ตัน/ไร่ โดกลบลดซิงค์หรือคิงปุ๋ยสด	รองพื้นใช้สัดส่วน 18-12-12 อัตรา 50 กก./ไร่ ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46-0-0 อัตรา 20 กก./ไร่
33	สัปปะ	pH = 5.77 OM = 1.11 P = 3.95 K = 38.92	ดินทรายแก๊สเกิด โดสร่วนที่ความเค็มสูงมาก เพื่อทำลายและป้องกันกำจัดเชื้อรา ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ปริมาณธาตุอาหารแนะนำ คือ 24-12-24 อัตรา 50 กก./ไร่ แอมโมเนีย 1-2 ครั้ง
35	สัปปะ	pH = 5.73 OM = 1.05 P = 3.44 K = 37.85	ดินร่วนละเอียดมีทรายปน เป็นกรดจัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสริมพื้นที่ตอนข้างขวาง ใช้วัสดุปูน 200-300 กก./ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด	ปริมาณธาตุอาหารแนะนำ คือ 24-12-24 อัตรา 50 กก./ไร่ แอมโมเนีย 1-2 ครั้ง
35gm	ข้าวสาลี	pH = 5.74 OM = 1.03 P = 3.51 K = 37.73	ตั้งรกรากธรรมชาติ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ ใช้วัสดุปูน 200-300 กก./ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุงดิน ถ้าใช้ถั่วนา โดกลบลดซิงค์หรือคิงปุ๋ยสด	ใช้ปุ๋ยสัดส่วน 0-36-24 อัตรา 25 กก./ไร่ ครึ่งเดือนและควบคุมเมล็ดข้าวไร่ไปเรื่อย
40	สัปปะ	pH = 5.74 OM = 0.88 P = 3.73 K = 38.30	ดินร่วนเหนียว เป็นกรดจัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสริมพื้นที่ตอนข้างขวาง ใช้วัสดุปูน 200-300 กก./ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด	ปริมาณธาตุอาหารแนะนำ คือ 24-12-24 อัตรา 50 กก./ไร่ แอมโมเนีย 1-2 ครั้ง
40gm	สัปปะ	pH = 5.73 OM = 0.84 P = 3.80 K = 38.85	ตั้งรกรากธรรมชาติ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2-3 ตัน/ไร่ ใช้วัสดุปูน 200-300 กก./ไร่ หรือโดกลบคิงปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุงดิน ถ้าใช้ถั่วนา โดกลบลดซิงค์หรือคิงปุ๋ยสด	ปริมาณธาตุอาหารแนะนำ คือ 24-12-24 อัตรา 50 กก./ไร่ แอมโมเนีย 1-2 ครั้ง

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม : สถานีพัฒนาที่ดินมหาสารคาม กิโลเมตรที่ 72-73 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลแห่งเมืองนา ตำบลเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทร. 0-4387-1338 โทรสาร. 0-4387-2336

คำอธิบายแผนที่กลุ่มชุดดิน ตำบล หนองบอน อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มชุดดินที่ ๔ จำนวน ๒,๓๖๐ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบตะกอนน้ำพา มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มหรือที่ราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินเหนียวจัด หน้าดินอาจแตกกระแวงเป็นร่องในฤดูแล้ง และอาจมีรอยอุทกในดิน ดินบนมีสีดำ หรือเทาเข้ม ดินล่างมีสีเทา น้ำตาล น้ำตาลอ่อนหรือเทาปนเขียวมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลือง สีน้ำตาลแก่ หรือสีแดง อาจพบก้อนปูน หรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในชั้นดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปนจะมีปฏิกริยาเป็นกลางหรือด่างปานกลาง

การใช้ประโยชน์ ใช้ทำนา บางแห่งยกร่อง เพื่อปลูกพืชผักหรือผลไม้ ซึ่งมักจะให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแวง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกพืชไร่หรือพืชผัก

กลุ่มชุดดินที่ ๓๓ จำนวน ๕๕๙ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา หรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีน้ำตาล สีเหลือง หรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง

การใช้ประโยชน์ ใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่นมันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งา และถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น

ปัญหา ดินปนทราย เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับชะล้างพังทลายของหน้าดิน

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช ปลูกข้าว

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันได หรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียนหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐ จำนวน ๔,๒๒๗ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายที่มีชั้นดานอินทรีย์ภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ **สมบัติของดิน** เป็นกลุ่มชุดดินที่พบบริเวณหาดทรายเก่าหรือสันทรายชายทะเล เกิดจากตะกอนทรายชายทะเล พบบนพื้นที่ดอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินลึกปานกลางถึงชั้นดานอินทรีย์ มีการระบายน้ำดีปานกลาง เนื้อดินเป็นทรายจัด สีดินบนเป็นสีเทาแก่ ใต้ลงไปเป็นชั้นทรายสีขาว และดินล่าง ระหว่างความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. เป็นชั้นที่มีการสะสมของพวกอินทรีย์วัตถุ เหล็กหรือฮิวมัส สีน้ำตาล สีแดง ชั้นเหล่านี้มีการเชื่อมตัวกันแน่นแข็งเป็นชั้นดานอินทรีย์ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง

การใช้ประโยชน์ เป็นป่าเสม็ด ป่าชายหาดป่าละเมาะ บางแห่งใช้ปลูกมะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ หรือพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด

ปัญหา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก และเนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายจัด ไม่มีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชหลงเหลืออยู่ และพืชมักแสดงอาการขาดธาตุอาหารให้เห็น ในช่วงฤดูแล้งชั้นดานจะแห้งและแข็งมาก รากพืชไม่สามารถไชซอนผ่านไปได้ ส่วนในช่วงฤดูฝนจะเปียกแฉะและมีน้ำแช่ขัง

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืชปลูกข้าว

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. และทำลายชั้นดานอินทรีย์ ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก ในช่วงการเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกในพื้นที่ลุ่มต่ำทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันการแช่ขังของน้ำในช่วงที่มีฝนตกหนัก

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกชนิดพืชที่ใช้ปลูกให้ เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ ถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปลูกพืชคลุมดินหรือมีวัสดุคลุมดิน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔๔ จำนวน ๘ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินต้นถึงก่อนกรวด หรือเศษหินปนลูกรังหนามาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อละเอียดที่มาจากพวกหินตะกอน หรือหินภูเขาไฟ พบบริเวณพื้นที่ตอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา เป็นดินต้นมาก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวปนกรวดหรือปนลูกรัง หรือเศษหินที่มีเหล็กเคลือบ พบภายในความลึก ๕๐ ซม. สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดเล็กน้อย

การใช้ประโยชน์ ใช้ปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ และป่าละเมาะ หรือมีการปลูกป่าทดแทน

ปัญหา เป็นดินต้นถึงชั้นก่อนกรวดหรือเศษหินปนลูกรังหนามาก มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่าย

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม.ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและมีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปีและปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การไถพรวนตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๒๐ จำนวน ๗๒๗ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบสีส้มมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหยาบ โดยมีเนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทราย หรือดินทรายปนดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีเหลืองปนน้ำตาล และอาจพบมีศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกลาง

การใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าว บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่าอยู่

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่น ล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูก ขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกปลูกพืชไร่หรือพืชผัก

กลุ่มชุดดินที่ ๒๒ จำนวน ๓,๐๗๐ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายลึกมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกมากที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงตีปานกลาง เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วน หรือดินทราย สีดินเป็นสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีเทา ในดินชั้นล่างบางแห่งจะพบชั้นที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุ เป็นชั้นบางๆ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดเล็กน้อย

การใช้ประโยชน์ ใช้ทำนา หรือปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อยและปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ปัญหา เนื้อดินเป็นทรายจัด มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ พืชมักแสดงอาการขาดน้ำในช่วงฝนทิ้ง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่น ล้อมรอบ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี ๒๕๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกปลูกพืชไร่หรือพืชผัก

กลุ่มชุดดินที่ ๒๔ จำนวน ๑,๐๕๒ ไร่

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออก วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อละเอียด ที่มาจากหินต้นกำเนิดชนิดต่างๆ ทั้งหินอัคนี หินตะกอน หรือหินแปร พบบริเวณพื้นที่ดอน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นจนถึงพื้นที่เนินเขา เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง

การใช้ประโยชน์ ใช้ปลูกยางพารา ไม้ผลต่างๆ และพืชไร่บางชนิด บางแห่งยังคงสภาพป่าธรรมชาติ

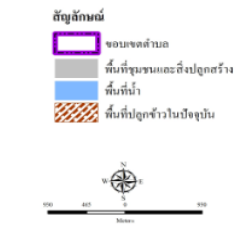
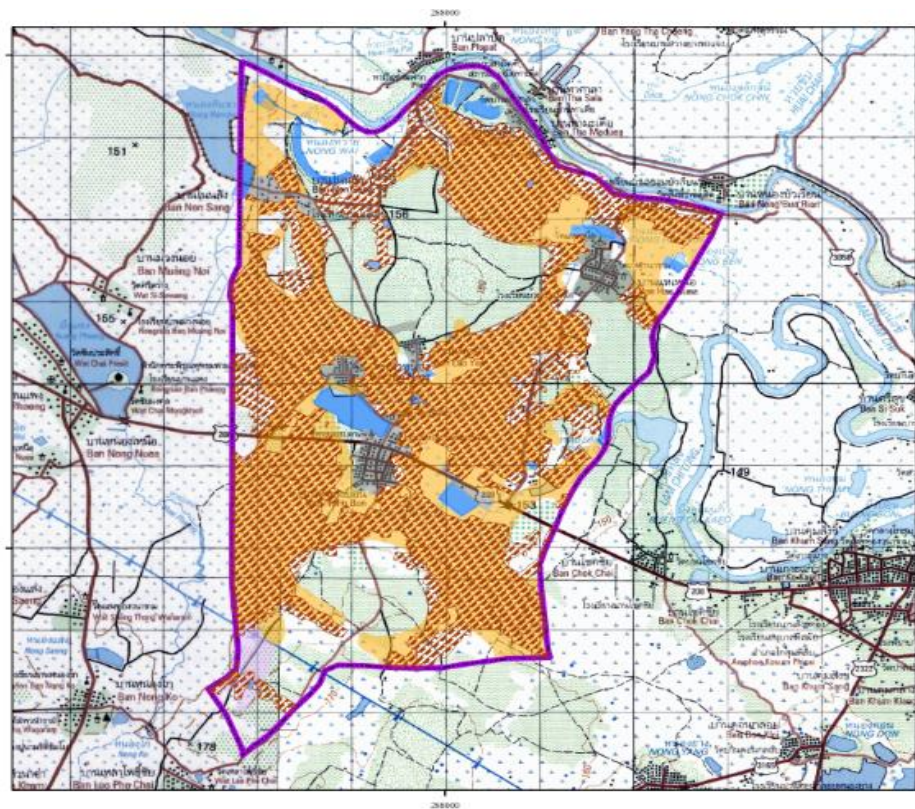
ปัญหา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันและเนื้อดินบนมีทรายปน จะมีอัตราเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินสูง หากมีการจัดการดินไม่เหมาะสม

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช ปลูกข้าว

ปลูกพืชผักหรือผลไม้ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม สร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพริ้ว ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไกลบรอนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูก พืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ๑๐/๑๓

กลุ่มชุดดิน ๒๒ พื้นที่ ๓,๐๗๐ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๓๕ พื้นที่ ๒,๐๐๒ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๔ พื้นที่ ๒,๓๖๐ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๔๐ พื้นที่ ๔,๒๒๗ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๔๔ พื้นที่ ๘ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๓๓ พื้นที่ ๕๕๙ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๑๗ พื้นที่ ๒๙๐ ไร่	กลุ่มชุดดิน ๒๐ พื้นที่ ๗๒๗ ไร่
-------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

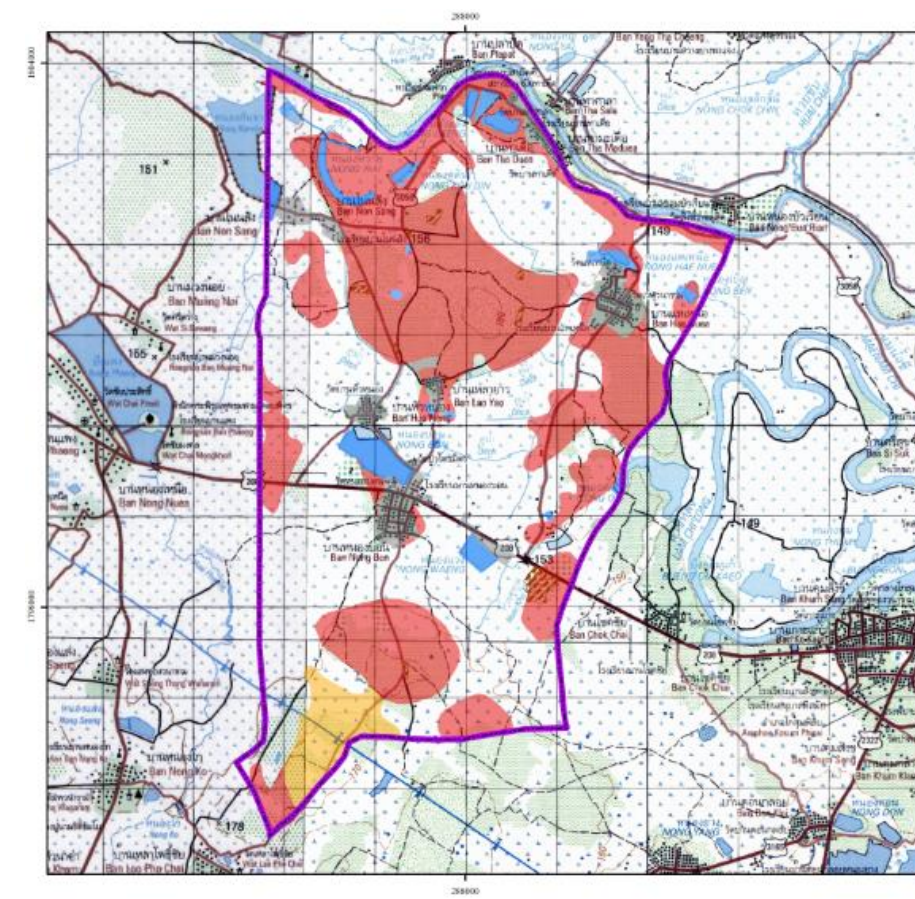
แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่ศักยภาพ

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	8,779	1.79
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	208	0.04
N	ไม่เหมาะสม	6,363	1.30
รวม		15,350	3.14

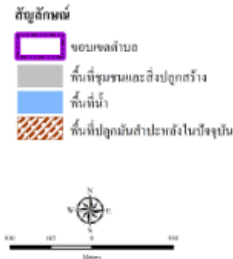
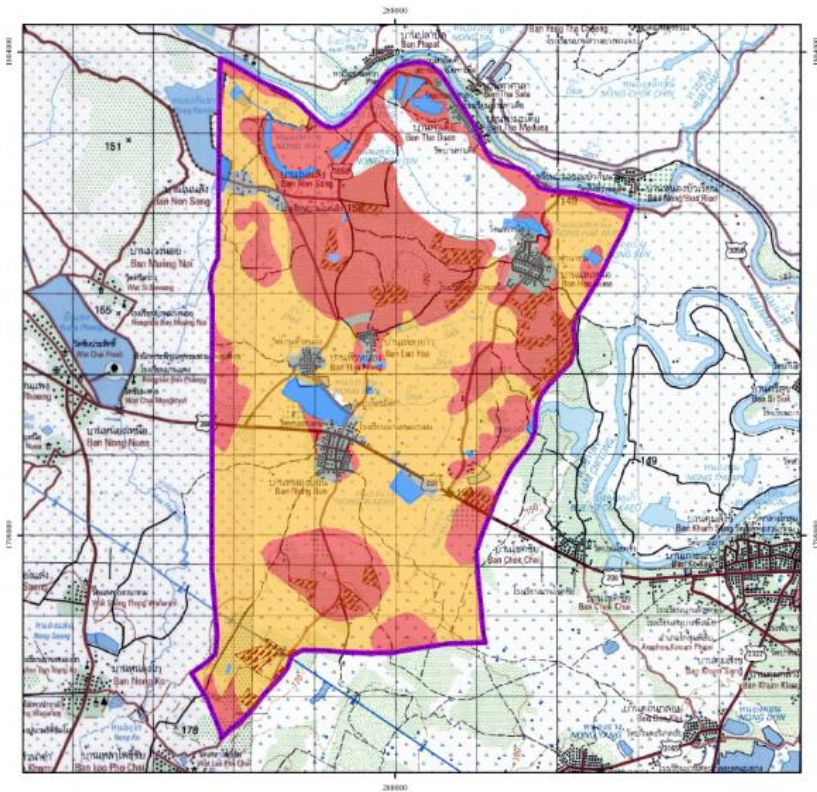
แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่ศักยภาพ

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S1	ชั้นความเหมาะสมมาก	315	0.06
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	3792	0.78
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	18	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,225	2.29
รวม		15,350	3.14

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อย ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

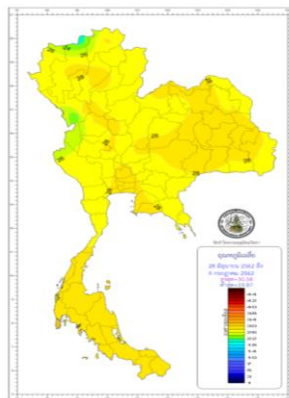
พื้นที่ศักยภาพ

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	4,229	0.86
S3	ชั้นความเหมาะสมน้อย	8	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,113	227
รวม		15,350	3.14

๑.๑ สภาพภูมิอากาศ

๑.๑.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพดินฟ้าอากาศของจังหวัดมหาสารคาม มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่อยู่เขตรอบนอกของภาค เพราะมหาสารคามอยู่ตรงกึ่งกลางภาคในเขตที่เรียกว่าเป็นเขตเงาฝนจึงมีฝนน้อย กว่าจังหวัดอื่น ๆ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของมหาสารคาม ๑,๑๐๗.๙ มม.ต่อปี แต่ในระยะเวลาเดือนสิงหาคมถึงกันยายน อันเป็นช่วงที่มักจะมีดีเปรสชั่นเกิดขึ้นในทะเลจีนใต้และเคลื่อนผ่านเข้ามา ในภาคอีสานนั้น มหาสารคามมักจะประสบภาวะฝนตกหนักและน้ำท่วม บางทีฝนตกพริ้ว ๆ ติดต่อกันหลายวัน จังหวัดมหาสารคามมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) ในช่วงฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว ในช่วงมรสุมฤดูร้อนจะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งทำให้เกิดฝนตก สำหรับปริมาณน้ำฝนที่พื้นบริเวณจังหวัดได้รับนั้น ส่วนมากจะเกิดจากผลกระทบของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านประเทศเวียดนามและเข้าสู่ประเทศไทย ลักษณะภูมิอากาศมี ๓ ฤดู เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ ๗ อุณหภูมิเฉลี่ย
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา ๒๕๖๒)

๑.๑.๑ ฤดูกาล

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปกคลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าว โดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของ ประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี

๑.๑.๒ อุณหภูมิ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลหนองบอน เป็นลักษณะภูมิอากาศแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง กลางวันและเวลากลางคืนค่อนข้างจะแตกต่างกัน ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนถึงร้อนจัด ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนช่วงของฤดูฝนจะเริ่มประมาณปลายเดือนพฤษภาคมและจะตกค่อนข้างชุก ในช่วงเดือนสิงหาคม และกันยายน จนถึงเดือนตุลาคมส่วนในฤดูหนาวจะหนาวถึงหนาวจัดเพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดมาจากตอนกลางของประเทศจีนโดยตรง โดยอากาศจะหนาวอยู่ประมาณสามถึงสี่เดือน ประมาณช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงมกราคม

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ต่ำสุด ๑๕.๕๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๒.๕๐ องศาเซลเซียส
 อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ต่ำสุด ๙.๗ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๙.๘๐ องศาเซลเซียส
 อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ต่ำสุด ๑๑.๖๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๐.๓๐ องศาเซลเซียส

ตารางที่ ๒ : แสดงสถิติอุณหภูมิสูงสุด, อุณหภูมิต่ำสุด, อุณหภูมิเฉลี่ย รายเดือนของปี ๒๕๖๕

เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิสูงสุด (องศา เซลเซียส)
มกราคม	๑๓.๔	๓๕.๑
กุมภาพันธ์	๑๑.๖	๓๖.๖
มีนาคม	๑๗.๗	๓๙.๕
เมษายน	๑๖.๐	๔๐.๓
พฤษภาคม	๒๒.๘	๓๗.๗
มิถุนายน	๒๒.๗	๓๗.๒
กรกฎาคม	๒๓.๖	๓๕.๕
สิงหาคม	๒๓.๖	๓๕.๓
กันยายน	๒๒.๕	๓๖.๒
ตุลาคม	๑๙.๕	๓๖.๔
พฤศจิกายน	๑๖.๕	๓๖.๕
ธันวาคม	๑๖.๒	๓๖

สถิติปริมาณน้ำฝน

เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือล้อมรอบไปด้วยเทือกเขา โดยมีเทือกเขาเพชรบูรณ์อยู่ทางทิศตะวันตก และเทือกเขาตงพญาเย็นอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแนวกันไม่ให้มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าปกคลุมบริเวณจังหวัดมหาสารคามได้เต็มที่ในช่วงฤดูฝนทำให้กลุ่มฝนส่วนใหญ่จะพัดไปตกทางด้านตะวันตกและด้านใต้ของ เทือกเขา ทำให้ปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปีของจังหวัดมหาสารคามอยู่ระหว่าง ๑๐๐๐-๑๒๐๐ มิลลิเมตร โดยปริมาณฝน เฉลี่ย ๑๒๐๑.๙ มิลลิเมตร และจำนวนวันที่ฝนตก ๑๐๒ วัน โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปี ปริมาณฝนมากที่สุดใน ๑ วัน เคยวัดได้ ๑๘๒.๓ มิลลิเมตร เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

จากสถิติน้ำฝนที่วัดโดยสถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีโดยแยกเป็นรายเดือนดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน (ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี, ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งเดือน , จำนวนวันที่ ฝนตกทั้งปี) ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) ของสถานีอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ปี เดือน	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ม.ค.	0	28.5	0	73.9	4.1	0	0	40.8	6.4	1.9
ก.พ.	1.6	2.2	63.1	0.1	0	0	30.7	0	0.1	7.3
มี.ค.	60.8	0.7	10.2	2.1	25.1	62.5	16.1	1.4	129.8	59.9
เม.ย.	50	162.2	37.4	172.2	26.3	135.2	22.4	141.1	43.8	188.8
พ.ค.	154	83.3	190.5	414.9	203.4	118.3	24.8	169.6	324.9	217.7
มิ.ย.	128.1	162.8	64.9	59.9	68	133	174.4	233.8	134	149.3
ก.ค.	347.9	124.1	375.9	103.5	191	224.2	208	258	452.9	245.3
ส.ค.	252.6	269.1	167.5	362.3	217.9	357.5	176.8	355.9	256.3	153.9
ก.ย.	266.4	215	385.3	157.5	347.5	436.2	150.9	376.7	194.7	158.4
ต.ค.	65.8	91	70.6	78.8	51.1	24.3	83.7	118.6	343.1	23.6
พ.ย.	1.5	0	0.4	9.1	4.6	0.7	1.3	33.9	1	27.4
ธ.ค.	3.6	2.2	0	0	17.7	0	0	0	4.2	0
ฝนรวมทั้งปี (มิลลิเมตร)	1332.3	995.1	1365.8	1434.4	1156.7	1491.9	889.1	1729.8	1891.2	1233.5
เฉลี่ย (มิลลิเมตร)	111	82.9	113.82	119.53	40.08	124.33	74.09	144.15	157.6	102.80

ที่มา สถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย

๑.๑.๑ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๘ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๑๘

ตารางที่ ๔ แสดงสถิติอุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิสูงสุด จำแนกเป็นราย ในรอบ ๕ ปี (๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ของสถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ปี เดือน	2557		2558		2559		2560		2561	
	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด
ม.ค.	14.5	29.4	15.8	30.5	19.2	31.3	20.2	31.8	19.1	31.2
ก.พ.	19.9	33.0	20.0	32.6	16.7	31.7	18.8	32.9	18.8	31.4
มี.ค.	24.0	36.7	24.5	35.5	23.1	37.1	23.1	35.0	22.3	33.9
เม.ย.	25.3	36.3	24.4	37.1	27.0	39.9	24.7	36.4	23.7	34.9
พ.ค.	25.9	36.2	26.2	37.6	26.2	37.4	25.3	34.4	24.6	35.0
มิ.ย.	25.7	35.3	25.7	35.9	25.7	35.3	25.6	34.1	25.2	34.5
ก.ค.	25.3	33.1	25.2	33.4	25.1	33.6	24.6	32.4	25	32.5
ส.ค.	24.7	33.0	24.9	33.0	25.3	33.5	25.1	33.6	24.9	32.3
ก.ย.	24.2	33.1	24.9	32.8	24.7	32.4	25.2	33.5	24.5	33.6
ต.ค.	23.3	32.9	23.4	32.1	24.4	33.0	23.5	32.0	23.6	33.8
พ.ย.	21.4	33.2	22.7	33.8	22.0	32.8	21.9	31.9	21.7	33.2
ธ.ค.	17.9	30.4	20.1	32.6	19.3	31.1	18.3	29.9	20.2	32.6
อุณหภูมิเฉลี่ย	22.68	33.55	23.15	33.91	23.23	34.09	23.03	33.16	22.8	33.24

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

ตำบลหนองบอน มีทางหลวงแผ่นดิน ๑ สาย คือทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ ท่าพระ-โกสุมพิสัย การคมนาคมติดต่อของตำบลหนองบอน แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๑) การคมนาคมติดกับอำเภอโกสุมพิสัย

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลหนองบอน กับอำเภอโกสุมพิสัย ใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ (สายมหาสารคาม – ท่าพระ) ตัดผ่านตำบลโดยผ่าน หมู่ที่ ๑,๗,๙ ระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอประมาณ ๗ กิโลเมตรและตำบลหนองบอนมีถนนลาดยางเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน ในช่วงหน้าฝนถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ มีน้ำท่วมขัง หน้าแล้งฝุ่นกระจาย แต่การคมนาคมสามารถใช้ได้ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง เกษตรกรตั้งบ้านเรือนอยู่สองฝั่งทางโดยจะตั้งรวมกันเป็นกระจุกยาวไปตามเส้นทางคมนาคม

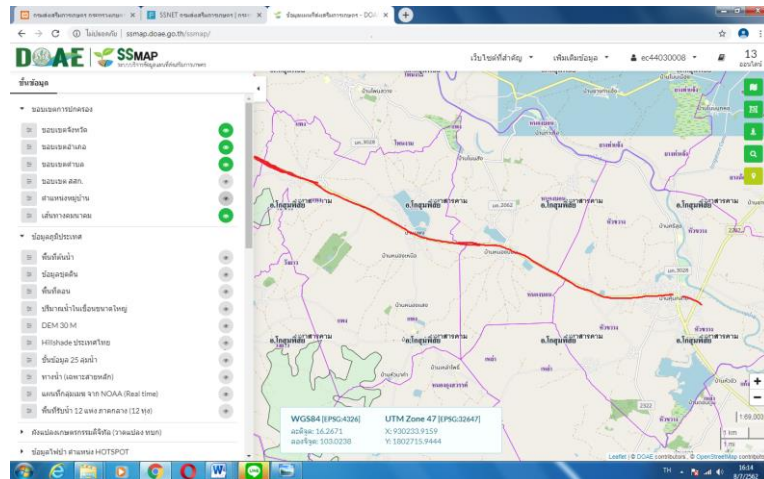
ตารางที่ ๔ การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน

ที่	ประเภท	ระยะทางรวม (กม.)	สภาพการใช้ประโยชน์	
			ใช้ได้ดี (กม.)	ชำรุด (กม.)
๑.	ถนนลูกรัง	๗.๐๐	๗.๐๐	-
๒.	ถนน คสล.	๑๗.๗๓	๑๗.๗๓	-
๓.	ถนนลาดยาง	๒๑.๐๕	๒๑.๐๕	-
๔.	ถนนดิน	๓๒.๘๐	๓๒.๘๐	-
รวม		๗๘.๕๘	๗๘.๕๘	-

ที่มา : แผนพัฒนาตำบลหนองบอน ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐

๒) การบริการรถโดยสารและพาหนะอื่น ๆ

- การบริการรถโดยสารประจำทาง (สายสารคาม-ขอนแก่น) เป็นรถโดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างจังหวัด คือจังหวัดมหาสารคาม ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย ถึงจังหวัดขอนแก่น
- พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต่น รถบรรทุกเล็ก และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น

ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคม

(ที่มา : ระบบแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร)

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

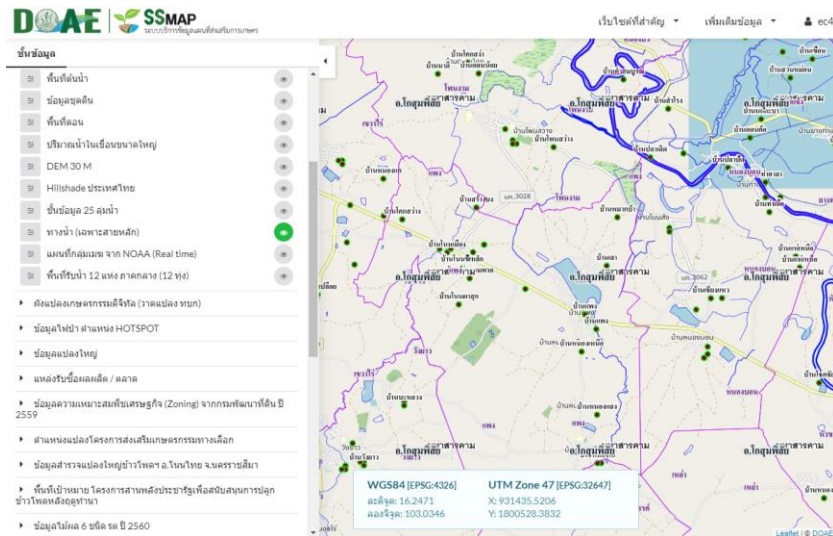
๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

- แหล่งน้ำบนผิวดิน
 - ลำน้ำชี
 - หนองบอน
 - หนองแวง
 - หนองแล้ง
 - หนองแห่
 - หนองหวาย
 - หนองพุดิน
 - บึงคันชา
 - หนองผึ้ง
 - หนองเบ็ญ

ตารางที่ ๕ กลุ่มแหล่งน้ำ

ที่	ประเภทแหล่งน้ำ	จำนวนแห่ง	ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์
๑.	คลองชลประทาน/คลองส่งน้ำ	๓	๗๐๐
๒.	บ่อบาดาล บ่อดอก บ่อเจาะ	๑๐	๕๖๐
๓.	บ่อน้ำตื้น (ที่ใช้การได้)	๕	๓๕๐
๔.	สระน้ำ (ขนาด ๑๐๐ ตรว.ขึ้นไป)	๓	๒๕๐
๕.	แม่น้ำ ลำคลอง	๔	๓๗๐
๖.	ฝาย พนังกั้นน้ำ	๑	๑๐๐
๗.	อ่างเก็บน้ำ	๑	๑๐๐
๘.	ห้วย ลำธาร	๘	๕๙๐
๙.	หนอง บึง	๙	๘๐๐
รวม		๔๔	๓,๘๒๐

ที่มา : แผนพัฒนาตำบลหนองบอน ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐

ภาพที่ ๘ พื้นที่แหล่งน้ำตำบลหนองบอน

(ที่มา : ระบบแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร)

๑.๒ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๒.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง และบางส่วนอยู่ในเขตพื้นที่ของทางราชการ พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง ไร่โรงงาน อ้อยโรงงาน ถั่วลิสง ไม้ผล พืชผักต่างๆ นาปรัง ตำบลหนองบอน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๕,๓๔๗ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๓,๓๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งนอกเหนือจากพื้นที่ทำการเกษตรจะเป็นพื้นที่ป่า , พื้นที่สาธารณะ , แหล่งน้ำสาธารณะ , และที่อยู่อาศัย

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทนามาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๒.๒ ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี ๒๕๕๙ มูลค่า ๕๔,๒๖๓ ล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ จำนวน ๓,๓๔๗ ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี จำนวน ๖๕,๕๒๐ บาท คิดเป็นลำดับที่ ๖๔ ของประเทศ และเป็นลำดับที่ ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสาขาที่มีมูลค่าสูงสุด และมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด แยกเป็น

- ภาคเกษตร จำนวน ๑๒,๒๒๗ ล้านบาท ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ ๕,๒๙๑.๖๘๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ และข้อมูลสำรวจ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จังหวัดมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๒,๘๑๘,๕๗๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม อาชีพสำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การเกษตรจึงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด มหาสารคาม

- ภาคนอกเกษตร จำนวน ๔๒,๐๓๖ ล้านบาท และมีสาขาที่มีมูลค่าสูงสุด ๓ อันดับแรก คือ อันดับ ๑ สาขาการศึกษา จำนวน ๑๐,๖๗๙ ล้านบาท โดยจังหวัดมหาสารคาม มีนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย มากกว่า ๖๐,๐๐๐ คน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด อันดับ ๒ สาขาการผลิต จำนวน ๖,๒๒๖ ล้านบาท และอันดับ ๓ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ จำนวน ๕,๗๔๘ ล้านบาท ตามลำดับ

๑.๒.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๗๑,๕๓๗.๘๘ บาท/คน/ปี โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถจำแนกเป็นรายหมู่บ้านดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีรายหมู่บ้าน ตำบลหนองบอน

หมู่	บ้าน	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	หมายเหตุ
๑	หนองบอน	๙๖,๒๐๘.๓๓	
๒	ท่าเตื่อ	๖๐,๗๗๑.๕๑	
๓	หัวหนอง	๗๒,๓๘๐.๖๐	
๔	โนนสัง	๕๘,๘๔๖.๔๘	
๕	เหล่ายาว	๑๐๙,๐๓๗.๖๓	
๖	แห่เหนือ	๗๖,๕๕๐.๑๖	
๗	หนองบอน	๘๒,๕๔๗.๓๗	
๘	แห่เหนือ	๕๘,๓๗๔.๗๙	
๙	หนองบอน	๕๗,๒๗๒.๒๒	
๑๐	โนนสัง	๖๑,๕๕๒.๐๑	
๑๑	ท่ามะเตื่อ	๖๘,๑๗๓.๖๓	
เฉลี่ยทั้งสิ้น		๗๑,๕๓๗.๘๘	

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน (๒๕๖๔)

ตารางที่ ๗ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔/๖๕

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	รายได้ต่อไร่ (บาท)
ข้าวนาปี	๔๐๐ ก.ก.	๒,๒๕๐	๔,๐๐๐
อ้อยโรงงาน	๙.๗ ตัน	๘,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
มันสำปะหลัง	๓.๕ ตัน	๓,๔๐๐	๗,๐๐๐
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๖๐๐ ก.ก.	๓,๐๐๐	๔,๘๐๐
ยางพารา	-	๓,๓๕๐	-

๑.๒.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง ณ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๕,๘๐๗ คน เป็นชาย ๒,๘๖๘ คน หญิง ๒,๙๓๙ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๕๕๓ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๑,๑๐๘ ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๓.๙ คนต่อครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย ๑๗๖ คนต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ ๗ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๑	หนองบอน	๑๖๗	๑๑๕	๗๒๗	๓๔๓	๓๘๔	นายมานิตย์ พลประถม
๒	ท่าเตื่อ	๑๐๔	๘๑	๓๙๐	๑๙๒	๑๙๘	นายนิคม โสณะชัย
๓	หัวหนอง	๑๑๔	๘๗	๔๒๗	๒๑๘	๒๐๙	นายประเสริฐ สอนลีลา
๔	โนนสัง	๑๑๗	๙๑	๔๓๓	๒๑๘	๒๑๕	นายศุภชัย แสนคำทุม
๕	เหล่ายาว	๘๘	๕๓	๓๐๗	๑๖๒	๑๔๕	นายสุรพงษ์ ละทัยนิล
๖	แห่เหนือ	๒๒๖	๑๖๔	๗๕๑	๓๔๕	๔๐๖	นายเพิ่มศักดิ์ ดวงสอนแสง
๗	หนองบอน	๑๘๗	๘๓	๖๐๐	๒๙๗	๓๐๓	นายชาวลิต แสนโสภากวัน
๘	แห่เหนือ	๑๑๓	๙๐	๔๗๘	๒๕๕	๒๒๓	นายสมนึก พลमुख
๙	หนองบอน	๑๗๙	๑๖๖	๗๔๔	๓๘๔	๓๖๐	นายบุญชู วาทโยธา
๑๐	โนนสัง	๑๖๓	๑๐๙	๕๗๙	๒๗๓	๓๐๖	นายยุทธ สีนอยขาว
๑๑	ท่ามะเดื่อ	๙๕	๖๙	๓๗๑	๑๘๑	๑๙๐	นายสังวาลย์ ดวงเพ็งมตย์
รวม		๑,๕๕๓	๑,๑๐๘	๕,๘๐๗	๒,๘๖๘	๒,๙๓๙	-

ที่มา : ๑.ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (พฤษภาคม ๒๕๖๕)

๒.ระบบทะเบียนเกษตรกรปี๒๕๖๔ กรมส่งเสริมการเกษตร

๑.๒.๕ การศึกษา

ในตำบลหนองบอน มีโรงเรียน จำนวน ๔ แห่ง

- โรงเรียนมัธยมขยายโอกาส จำนวน ๑ แห่ง
- โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จำนวน ๓ แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยฯ จำนวน ๑ แห่ง

๑.๒.๖ สาธารณสุข

ตำบลหนองบอนมีสถานที่รักษาพยาบาลคือสถานอนามัยประจำตำบล ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๒ บ้านท่าเตื่อ ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรับผิดชอบหมู่ที่ ๑-๑๑ นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน การให้บริการจะให้บริการขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน รับฝากครรภ์ ให้วัคซีน วางแผนครอบครัว ชูดหินปูน เป็นต้น

๑.๒.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลหนองบอนนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย
- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเฒ่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป
- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมแป้งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจีต่อหน้านาทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน
- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าการได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะดลบันดาลให้เกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล
- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อบพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน
- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่นที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย
- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์
- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีด ห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้น ชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำ ห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับเอาอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจันทรรักษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้า ผัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคนแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่างกล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตู่เหือน
- ๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- ๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผ้า และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

- ๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- ๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
- ๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
- ๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- ๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- ๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

- ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู
- ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ
- ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ
- ทิศหริดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ชนุน
- ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม
- ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว
- ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)
- ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม้ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ห้ามทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี้ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันไค่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้ตีนเชี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ช่มเหงกัน ด่าบ้อยญาติกัน คะลำ

๑.๒.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

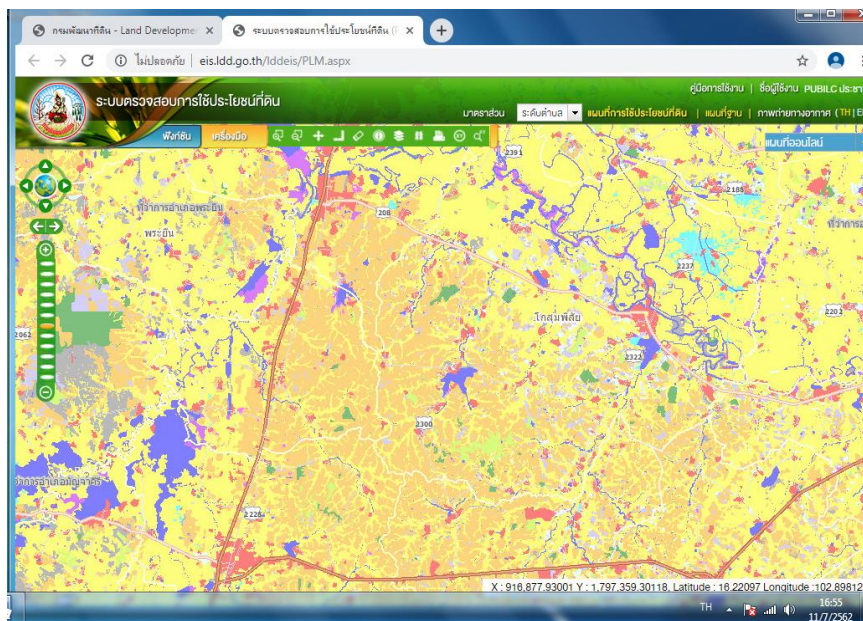
		รายละเอียดกลุ่ม			จำนวนสมาชิก
		ที่ตั้ง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	
๑	วิสาหกิจชุมชนปลูกอ้อยแห่นือแก้วไกล	๑๑๗ ม.๖	✓	✓	๔๐
๒	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกก่าเตื่อ	๑๒๖ ม.๒	✓	✓	๙
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ทอเสื่อกกบ้านหนองบอนหมู่ที่๑	๑๒๐ ม.๑	✓	✓	๑๖
	รวม ๓ กลุ่ม				

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มกราคม ๒๕๖๒)

๑.๓ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๓.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลหนองบอน สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ) ซึ่งรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๙)

ภาพที่ ๑๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

(ที่มา : ระบบ การใช้ประโยชน์จากที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน)

๓ การใช้ที่ดินทำการเกษตร

ตำบลหนองบอนมีพื้นที่ทั้งหมด ๓๓.๑๐๗ ตารางกิโลเมตร (๒๕,๓๔๗ ไร่)

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๓,๓๒๐ ไร่

ตารางที่ ๖ พื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ทำนา	พื้นที่ปลูกพืชไร่			พืชผัก	ไม้ผล	กก	ยางพารา	พืชอื่นๆ
	อ้อย	มันฯ	ถั่วลิสง					
๑๑,๔๐๖	๙๔๘	๑๖๗	๕๑	๓๕	๘๐	๒๑	๑๕	๕๔๓

ที่มา : ระบบทะเบียนเกษตรกรปี๒๕๖๑ กรมส่งเสริมการเกษตร

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ๑ แหล่งน้ำบนผิวดิน
- ลำน้ำชี
 - หนองบอน
 - หนองแวง
 - หนองแล้ง
 - หนองแห่
 - หนองหวาย
 - หนองพุทดิน
 - บึงคันชา
 - หนองผึ่ง
 - หนองเป็ญ

ตารางที่ ๗ พื้นที่สาธารณประโยชน์

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อที่สาธารณประโยชน์	นส.เลขที่	จำนวนเนื้อที่		
				ไร่	งาน	วา
๑	๒	ดอนเจ้าปู่	๔๕๐๙๒	๒	-	๘๖
๒	๓	หนองไผ่	๔๙๗๑๘	-	๑	๙๗
๓	๔	ดอนเจ้าปู่	๔๕๗๖๗	๑๘	-	๕๘
๔	๔	บึงคันชา	๔๕๙๒๙	๕๕๙	-	๘๖
๖	๔	ที่สาธารณประโยชน์	๔๕๐๙๖	๒	-	๑๑
๗	๔	ที่สาธารณประโยชน์	๔๕๐๙๓	๗	-	๗๓
๘	๔	หนองภูดิน	๔๕๐๙๐	๑๔	๓	๖
๙	๔	โคกหนองโพน	๘๓๔๒	๘๑๗	๒	๙๑
๑๐	๕	หนองกุ้ง	๔๔๙๐๒	๗	-	๑๑
๑๑	๕	ที่สาธารณประโยชน์หมู่บ้าน	๔๕๐๙๔	๓๐	-	๙๔
๑๒	๕	ดอนเจ้าปู่	๔๔๗๓๓	๑๓	๓	๖
๑๓	๖	ดอนปู่เจ้า	๔๕๗๖๙	๑๒	๒	๑๐
๑๔	๖	ที่สาธารณประโยชน์	๔๕๙๒๘	๕	-	๓๑
๑๕	๗	ทำเลเลี้ยงสัตว์	มค ๐๗๒๓	๓๗	๒	๙๘
๑๖	๗	ทำเลเลี้ยงสัตว์	มค ๐๗๒๔	๒	๑	๒๐
๑๗	๘	หนองแห่	๔๕๐๙๑	๕๖	๓	๗๘
๑๘	๙	ทำเลเลี้ยงสัตว์	มค ๐๗๒๒	๒๘	๓	๕๗
๑๙	๙	ห้วยบง	๔๕๙๓๐	๓๑	๑	๘๒

ตารางที่ ๘ กลุ่มแหล่งน้ำ ที่มา : แผนพัฒนาท้องถิ่น อ.บ.ต.หนองบอน ๒๕๖๖-๗๐

ที่	ประเภทแหล่งน้ำ	จำนวนแห่ง	ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์
๑.	คลองชลประทาน/คลองส่งน้ำ	๓	๗๐๐
๒.	บ่อบาดาล บ่อดอก บ่อเจาะ	๑๐	๕๖๐
๓.	บ่อน้ำตื้น (ที่ใช้การได้)	๕	๓๕๐
๔.	สระน้ำ (ขนาด ๑๐๐ ตรว.ขึ้นไป)	๓	๒๕๐
๕.	แม่น้ำ ลำคลอง	๔	๓๗๐
๖.	ฝาย พนังกั้นน้ำ	๑	๑๐๐
๗.	อ่างเก็บน้ำ	๑	๑๐๐
๘.	ห้วย ลำธาร	๘	๕๙๐
๙.	หนอง บึง	๙	๘๐๐
รวม		๔๔	๓,๘๒๐

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองบอน

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๑) สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย มีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ นำมาแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายสังเวียน ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๒ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน เศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอนจึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย จึงปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายอำเภอโกสุมพิสัย ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุง

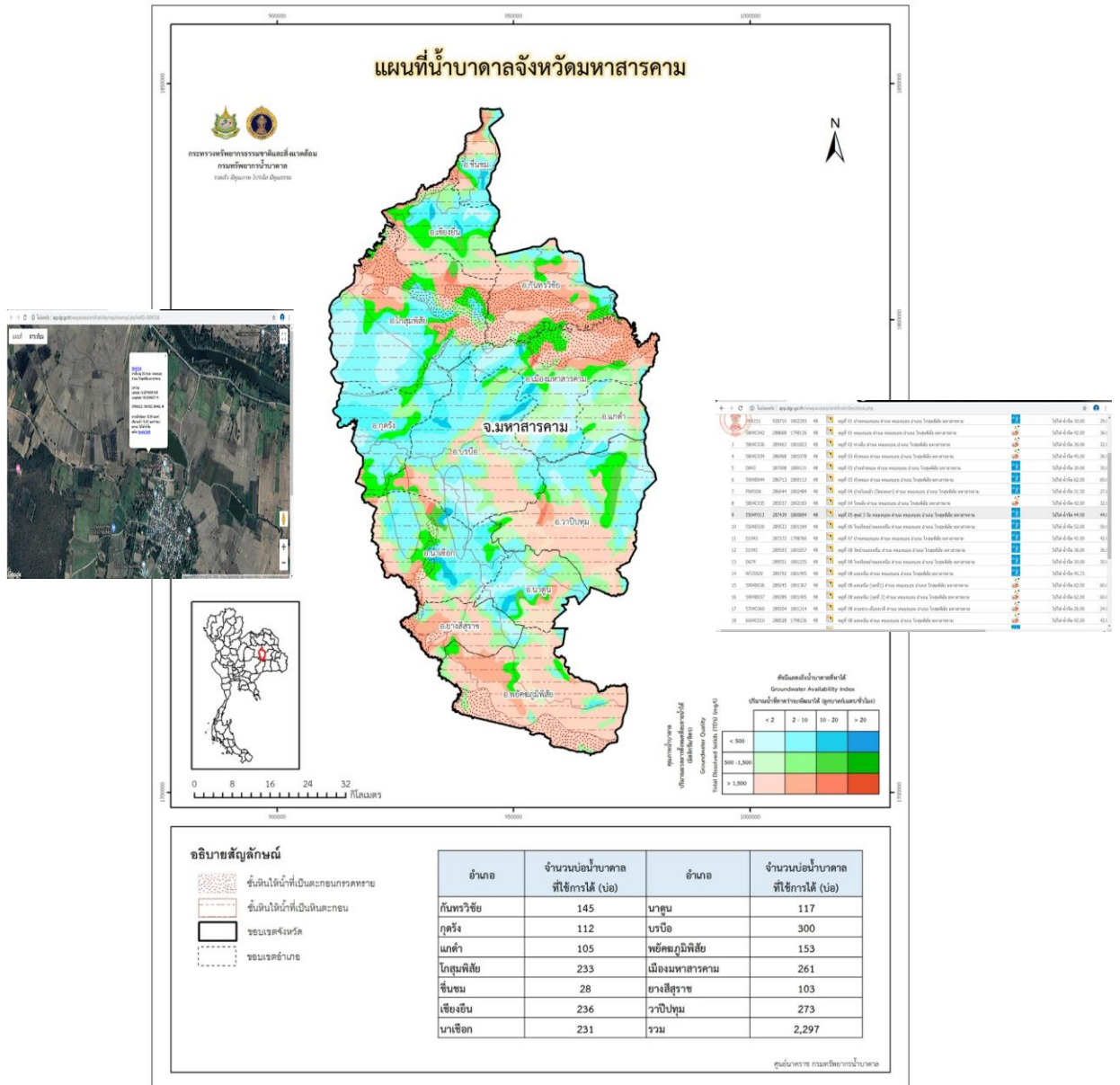
๒ นายสมเดช ธรรมมูลตรี หมู่ ๘ เกษตรกรต้นแบบปราชญ์ชาวบ้าน และด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตการปลูกผักเพื่อให้เกิดรายได้

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ ตำบลหนองบอนแบ่งออกเป็นสองเขตพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาขาลำน้ำชี มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญส่วนมากเป็นแม่น้ำลำคลอง จำนวน ๔ แห่ง มีฝายผนังกันน้ำ ๑ แห่ง ลำห้วย ลำธาร ๘ แห่ง และหนอง บึง ๙ แห่ง เกษตรกรในพื้นที่ อาศัยน้ำฝนในการทำ การเกษตรเป็นส่วนมาก มีบ่อน้ำในไร่นาสำหรับปลูกพืชฤดูแล้ง แสดงดังตารางที่ ๔

ที่	ประเภทแหล่งน้ำ	จำนวนแห่ง	ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์
๑.	คลองชลประทาน/คลองส่งน้ำ	๓	๗๐๐
๒.	บ่อบาดาล บ่อตอก บ่อเจาะ	๑๐	๕๖๐
๓.	บ่อน้ำตื้น (ที่ใช้การได้)	๕	๓๕๐
๔.	สระน้ำ (ขนาด ๑๐๐ ตรว.ขึ้นไป)	๓	๒๕๐
๕.	แม่น้ำ ลำคลอง	๔	๓๗๐
๖.	ฝาย ผนังกันน้ำ	๑	๑๐๐
๗.	อ่างเก็บน้ำ	๑	๑๐๐
๘.	ห้วย ลำธาร	๘	๕๙๐
๙.	หนอง บึง	๙	๘๐๐
รวม		๔๔	๓,๘๒๐

ปัจจุบันเกษตรกรในตำบลหนองบอนได้มีการสร้างบ่อน้ำมาใช้ในการเกษตรโดยมีการเจาะบ่อน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในการทำเกษตรกรรม ดังภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่น้ำบาดาลจังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่บ่อน้ำบาดาลในพื้นที่ตำบลหนองบอน
ที่มา:กลุ่มระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก อาชีพเสริม ปลูกผัก รับจ้าง ดังนั้น
สินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และปลูกผักขาย
ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นสินค้าหลักที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรตำบลหนองบอน
ซึ่งมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเกษตรเป็นส่วนใหญ่
การปลูกผักขาย ในพื้นที่ตำบลหนองบอนมีสามหมู่บ้านคือ หมู่ ๒ ,๑๑ ที่ดำเนินกิจกรรมนี้
เป็นอย่างดีโดยสามารถสร้างรายได้จากการขายผักตลอดทั้งปี

๔) สีนค้ำเกษตรที่สำคัญ

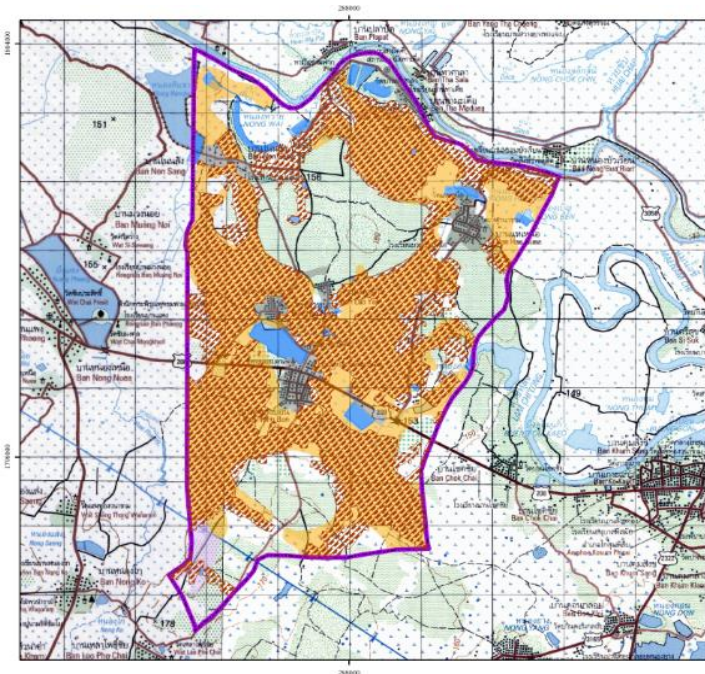
(๑) ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

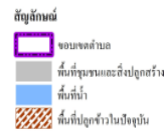
ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๘,๗๗๙ ไร่ พื้นที่ความเหมาะสมน้อย และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๖,๓๖๓ ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	8,779	1.79
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	208	0.04
N	ไม่เหมาะสม	6,363	1.30
รวม		15,350	3.14

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๙๖๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
ข้าวนาปี	๙๖๙	๑๑,๔๐๖	-	๑๑,๔๐๖

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๙๖๙ ครัวเรือน พื้นที่ ๑๑,๔๐๖ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

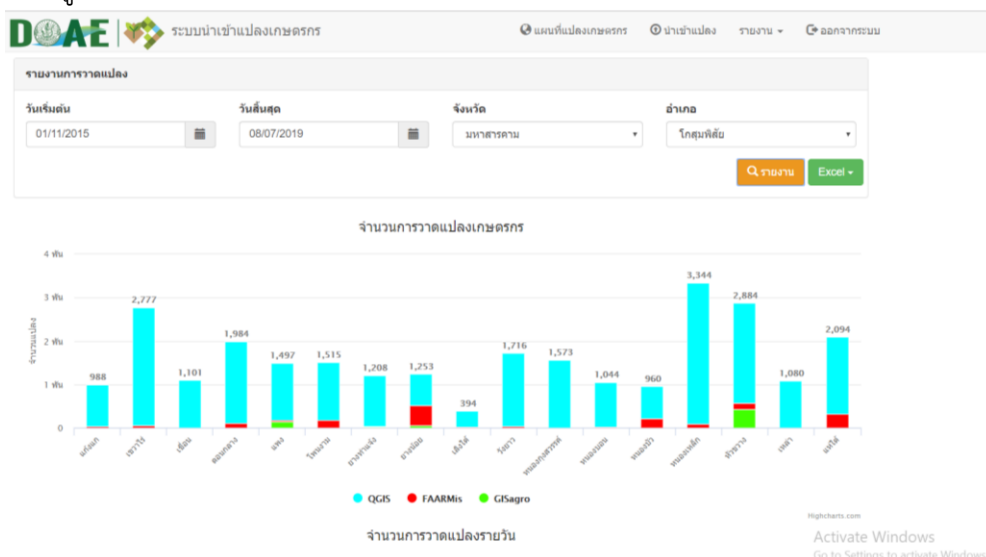
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน

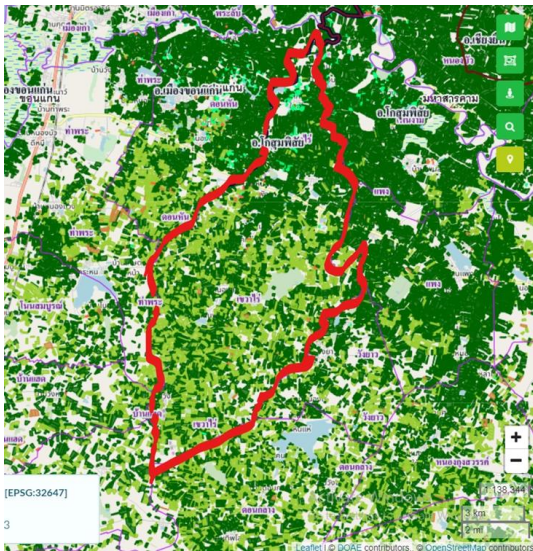
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนปี	
		ราย	ไร่
๑	หนองบอน	๑๑๐	๑,๓๑๑.๒๕
๒	ท่าเตื่อ	๗๙	๙๔๔.๒๕
๓	หัวหนอง	๘๑	๙๙๖.๕๐
๔	โนนสัง	๘๑	๘๙๘.๐๓
๕	เหล่ายาว	๔๗	๔๙๗.๔๗
๖	แห่เหนือ	๑๕๘	๑,๗๕๗.๕๐
๗	หนองบอน	๖๓	๕๘๓.๗๕
๘	แห่เหนือ	๘๖	๑,๑๕๙
๙	หนองบอน	๑๕๓	๑,๘๙๔.๗๕
๑๐	โนนสัง	๑๐๖	๑,๓๒๕.๕๐
๑๑	ท่ามะเตื่อ	๕	๓๘
รวม ๑๑ หมู่บ้าน		๙๖๙ ราย	๑๑,๔๐๖.๐๐ ไร่

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕ พบว่าตำบลหนองบอนมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๑,๐๔๔ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน รายละเอียดดังตารางที่ ๑๒

ภาพที่ ๑๒ ข้อมูลจากการวาดแปลง

คำอธิบายสัญลักษณ์

ผลการวาดแปลงเกษตรกรรมตามการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

- ข้าว
- พืชไร่
- พืชผัก
- ไม้ผล
- ไม้ยืนต้น
- ไม้ดอก
- ไม้ประดับ
- สมุนไพรและเครื่องเทศ (อายุสั้น)
- สมุนไพรและเครื่องเทศ (อายุยาว)
- ปศุสัตว์
- นาเกลือสมุทร
- เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- แมลงเศรษฐกิจ

ภาพที่ ๑๕ ข้อมูลการวาดแปลง
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๕)

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๑,๔๐๖ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔,๗๙๐,๕๒๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๘.๘๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓ ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าวนาปี	๙๖๙	๔,๗๙๐,๕๒๐	๔๒๐	๑๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จที่เป็นต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในตำบลเขาวัวมีจำนวน ๓ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายสังเวียน ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๒ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน เศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอนจึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย จึงปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย อำเภอโกสุมพิสัย ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุง

๒ นายสมเดช ธรรมมูลตรี หมู่ ๘ เกษตรกรต้นแบบปราชญ์ชาวบ้าน และด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์

ยังยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกมัน ส่าปะหลังให้ได้ผลผลิตการปลูกผักเพื่อให้เกิดรายได้

๓ นายสังวาล ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๑๑ เกษตรกรต้นแบบ Smart Farmer ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการทำกรเกษตรที่หลากหลาย ทั้งปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตที่แปรปรวน ทำให้สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- **วิธีปลูก** โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้

- **พันธุ์ข้าว** เหนียว กข.๖ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)

- **การใช้ปุ๋ย** ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มีการใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอก จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

- **การใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พุราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา, ตะไคร้หอม, และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้

- **การเก็บเกี่ยว** ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

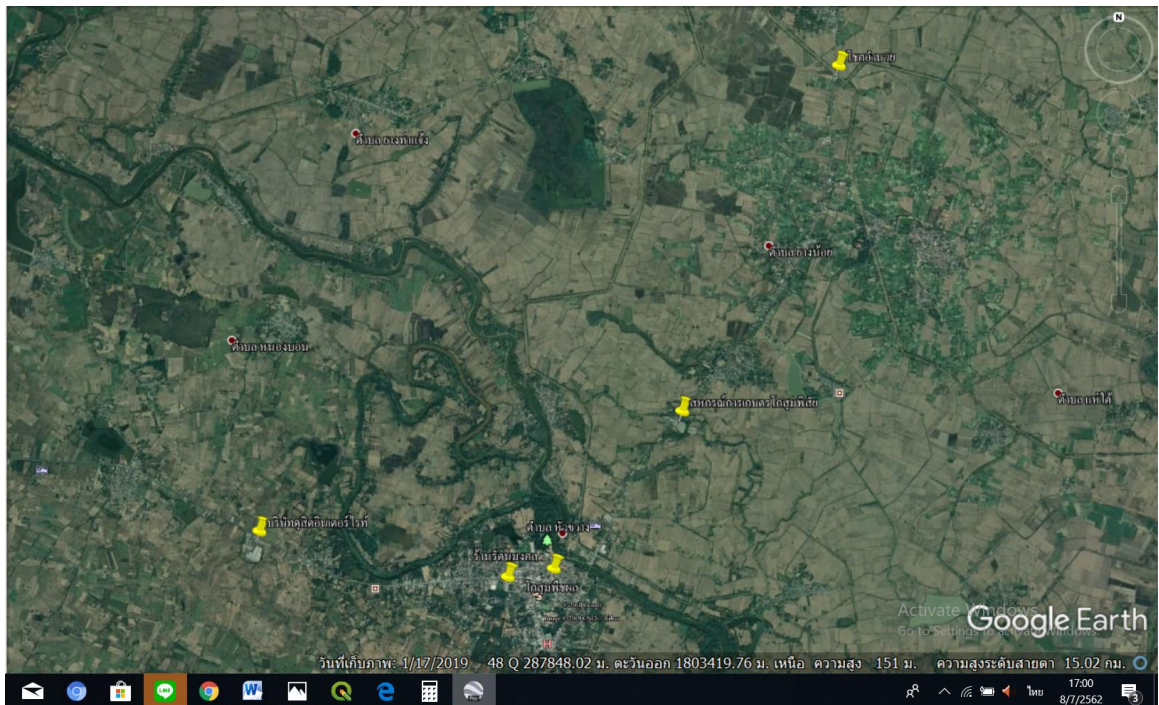
ตารางที่ ๑๔ แสดงปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ	←→											←→
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจาก ๓. ฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถหว่านตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)				←→	→							
๔. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่นใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)						←→	→					
๕. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ							←→	→				

ออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งขึ้นมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๑๒,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตำบลหนองบอน สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับจตุรรับซื้อในพื้นที่ใกล้เคียง ในอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน ๕ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕ ตารางที่ ๑๕ จตุรรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	จตุรรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บริษัทดุสิตอินเตอร์ไรท์	๖	หนองบอน	โกสุมพิสัย
๒	โกสุมพีซผล	๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๓	ร้านรัตนมงคล	๑๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๔	โชคอำนวย	๖	ยางน้อย	โกสุมพิสัย
๕	สหกรณ์การเกษตรโกสุมพิสัย	๕	ยางน้อย	โกสุมพิสัย

ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจตุรรับซื้อข้าว

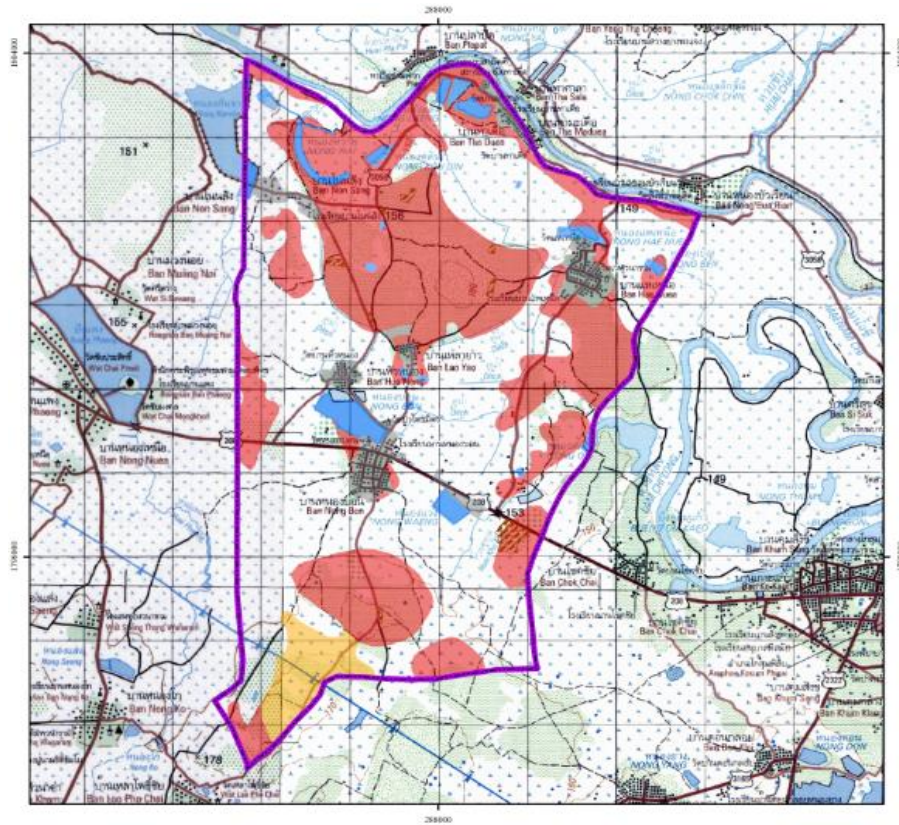
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๒)

(๒) มั่นสำปะหลังโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๓,๗๙๒ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๓๑๕ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๑,๒๒๕ ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S1	ชั้นความเหมาะสมมาก	315	0.06
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	3792	0.78
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	18	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,225	2.29
รวม		15,350	3.14

พื้นที่ศักยภาพ

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๖๗ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๖๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๑๙	๑๖๗	-	๑๖๗
มันสำปะหลัง	๑๙	๑๖๗	-	๑๖๗

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doe.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๕๘/๕๙ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๙ พื้นที่ ๑๖๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๐/๖๑ ตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	มันสำปะหลังโรงงาน	
		ราย	ไร่
๓	หัวหนอง	๑	๑๓
๔	โนนสัง	๔	๔๑
๕	เหล่ายาว	๒	๑๖
๖	แห่เหนือ	๑	๑๒
๙	หนองบอน	๗	๖๐.๒๕
๑๐	โนนสัง	๔	๒๔.๗๕
รวม	๖ หมู่บ้าน	๑๙ ราย	๑๖๗

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doe.go.th>

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๖๗ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๒,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๒.๑๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๑๙	๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม	๒,๕๐๐	๒.๑๐
มันสำปะหลังโรงงาน	๑๙	๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม	๒,๕๐๐	๒.๑๐

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

ข้อมูลการผลิต

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูกที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสาคุ ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มันสำปะหลังโรงงานหมายถึงมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขุดในระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลผลิตให้แก่ลานมันเส้นโรงงานมันอัดเม็ดโรงงานแป้งมันและโรงงานแปรรูปอื่นๆ

พันธุ์มันสำปะหลังหมายถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรเพาะปลูกซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกได้แก่พันธุ์ระยอง ๕ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ระยอง ๙๐ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ และพันธุ์หัวยวง ๖๐ เป็นต้น

ตารางที่ ๑๔ : ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
สีเขียวอ่อน	สีม่วง ไม่มีขน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	รูปร่างแบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๑๕๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	หัวมีขนาดสม่ำเสมอ
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๓
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๘
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๔.๔
ลักษณะเด่น	ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีความงอกดีและเก็บรักษาได้นาน มีปริมาณแป้งสูง
ข้อจำกัด	ในบางท้องที่จะแตกกิ่ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๕

: ลักษณะของพันธุ์ระยอง ๗๒

ลักษณะ	ระยอง ๗๒
สียอดอ่อน	สีม่วง
สีก้านใบ	สีแดงเข้ม
ลักษณะแผ่นใบ	แบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก(ซม.)	๑๓๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีขาวนวล
ลักษณะหัว	หัวอ้วนและยาวกว่าพันธุ์ระยอง ๕
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๐-๒๒
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๔
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๑
ลักษณะ	ระยอง ๗๒
ลักษณะเด่น	ให้ผลผลิตหัวสดสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดี ทนแล้ง
ข้อจำกัด	ปริมาณแป้งต่ำเมื่อปลูกในภาคตะวันออก และค่อนข้างอ่อนแอต่อโรคใบไหม้

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๖ : ลักษณะของพันธุ์หัวยบง ๖๐

ลักษณะ	หัวยบง ๖๐
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	ใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๙๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน

ลักษณะหัว	ยาวเรียว
เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)	๒๕.๕
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๘
ลักษณะเด่น	มีผลผลิตและปริมาณแป้งสูง ต้านทานโรคใบจุดปานกลาง
ข้อจำกัด	ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุไม่น้อยกว่า ๑๐ เดือน
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตรไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำดีและถ่ายเทอากาศดีดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตรมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง อินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า ๑.๐ เปอร์เซ็นต์ค่าความเป็นกรดต่างระหว่าง ๕.๕ - ๗.๕ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ๒๕ - ๓๗ องศาเซลเซียสปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ด้วยผาน ๓ และผานไถลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้วและยกร่องปลูก การเตรียมก่อนพันธ์ มันสำปะหลังเป็นพืชที่ขยายด้วยลำต้น โดยอายุของท่อนพันธ์ที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง ๘-๑๒ เดือน ขนาดความยาวของท่อนพันธ์ ประมาณ ๒๐-๒๕ เซนติเมตร มีจำนวนตาประมาณ ๑๐ ตาขึ้นไปต่อ ๑ ท่อนพันธ์ ยกร่องปลูกความสูงของร่อง ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างร่อง ๘๐ - ๑๒๐ เซนติเมตร ระยะปลูกมันสำปะหลังระยะ ๘๐ x ๘๐ เซนติเมตร ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐ x ๑๒๐ เซนติเมตร ขึ้นกับ พันธ์ และพื้นที่

๒. ใช้พันธ์มันสำปะหลังเกษตรศาสตร์ ๕๐ และห้วยบง ๖๐ ควรแช่สารเคมี ก่อนปักท่อนพันธ์ ประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร

๓. ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตร ๑๖-๘-๑๖ ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ละครึ่งๆกัน ในครั้งแรกใส่หลังจากปลูกมันสำปะหลังแล้ว ๑ เดือน ครั้งที่ ๒ ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุได้ ๓ เดือน หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ , ๑๓-๑๓-๒๑ และสูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เวลาที่ใส่ปุ๋ยเมื่อมันสำปะหลังอายุ ๑ - ๒ เดือน หรือหลังกำจัดวัชพืชรื้อครั้งแรก

๔. แผลงศัตรูพืชเพลี้ยแป้งสีชมพูในพื้นที แต่ยังคงควบคุมได้ ด้วยการใชสารชีวภัณฑ์

๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถตะ และไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม เก็บเกี่ยวโดยใช้รถไถนาขนาดเล็ก

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกี่ยวด้วยแรงงานคน,รถไถและขายหัวสดช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเก็บเกี่ยว คือ ๑๐ - ๑๒ เดือน

๗. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธ์ อื่นๆ

ตารางที่ ๑๗ : แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๖๔)

ต้นทุนการผลิต	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
๑.ค่าเตรียมดิน	๖๒๐	
๒.ค่าเตรียมพันธุ์	๕๐๐	
๓.ค่าจ้างปลูก	๖๐๐	
๔.ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	๗๕๐	
๕.ค่าปุ๋ย	๘๐๐	
๖.ค่าขนส่ง	๕๔๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๓,๘๑๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๓,๐๐๐	ราคา ๒.๑๐ บาท/กก.๖,๓๐๐บาท
กำไรสุทธิ	๒,๔๙๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๕๕๙

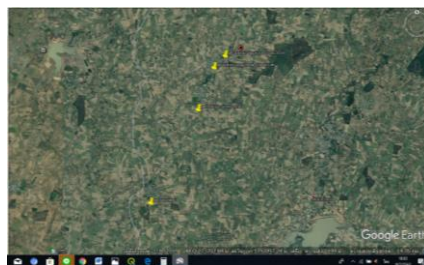
สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคามันสำปะหลังที่ผ่านมา พบว่าราคามันสำปะหลังมีมูลค่าสูงขึ้นทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีรายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรตำบลหนองบอน สามารถขายผลผลิตมันสำปะหลังให้กับจตุรรับซื้อในพื้นที่ในพื้นที่ใกล้เคียง

ตารางที่ ๑๕ จตุรรับซื้อมันสำปะหลังในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	จตุรรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	จตุรรับซื้อนางบุญหลาย อินทะสร้อย	๖	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๒	จตุรรับซื้อนางบุญลักษณ์ แสนนุภาพ	๑๑	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๓	จตุรรับซื้อนายมนตรี กุลมร	๗	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๔	จตุรรับซื้อทิพยา	๑๙	เขวาไร่	โกสุมพิสัย

ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจตุรรับซื้อมันสำปะหลังโรงงาน

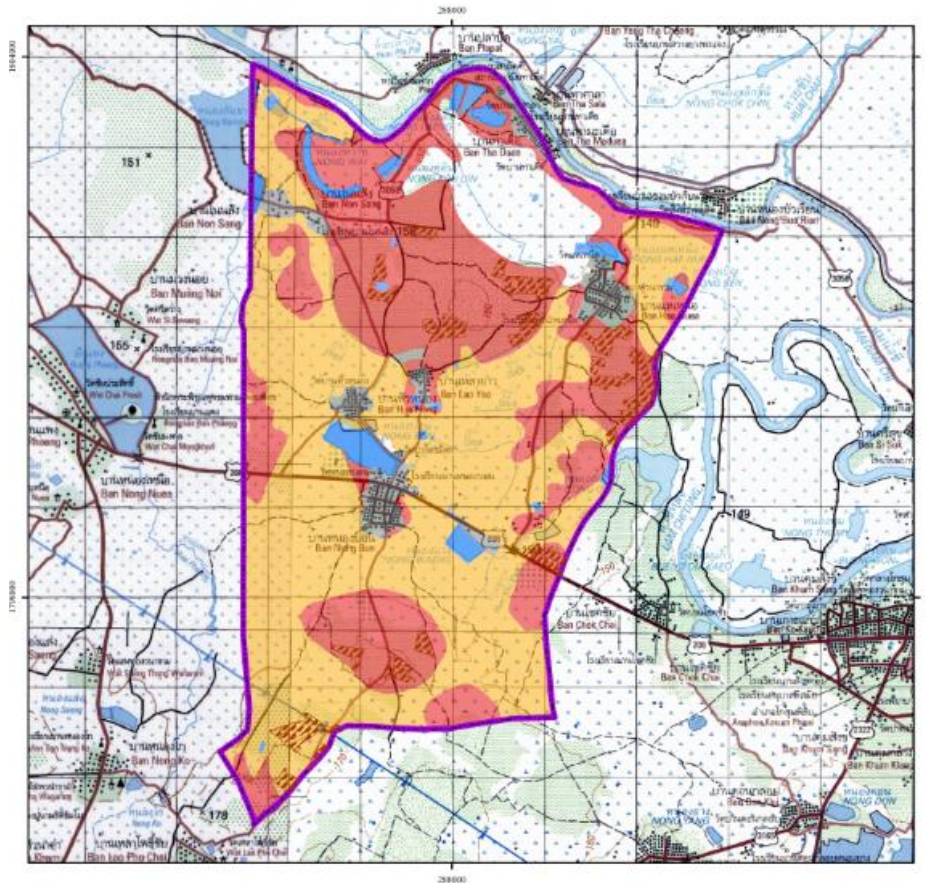
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๒)

(๓) อ้อยโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

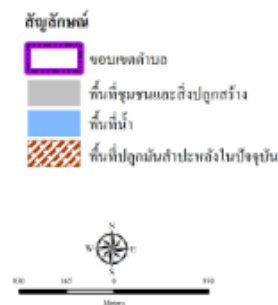
ศักยภาพความเหมาะสมในการปลูกอ้อย พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๔,๒๒๙ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่ชั้นความเหมาะสมน้อย ๘ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๑,๑๑๓ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อย
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่ศักยภาพ

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อย
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	4,229	0.86
S3	ชั้นความเหมาะสมน้อย	8	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,113	227
	รวม	15,350	3.14

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑๑๗ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ไร่ ในปี ๒๕๖๑ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๙๔๘ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๑๑๗	๙๔๘	-	๙๔๘
อ้อยโรงงาน	๑๑๗	๙๔๘	-	๙๔๘

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย จำนวน ๑๑๗ ราย พื้นที่ ๙๔๘ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	อ้อยโรงงาน	
		ราย	ไร่
๑	หนองบอน	๑๘	๑๓๑.๗๕
๒	ท่าเตี๋ย	๑	๗.๗๕
๓	หัวหนอง	๕	๔๐.๕๐
๔	โนนสัง	๑๓	๙๙.๒๕
๕	เหล่ายาว	๕	๓๕.๗๕
๖	แห่เหนือ	๒๑	๑๔๔.๕๐
๗	หนองบอน	๓	๒๖.๒๕
๘	แห่เหนือ	๑๐	๖๙.๒๕
๙	หนองบอน	๒๔	๒๑๙.๗๕
๑๐	โนนสัง	๒๐	๑๗๓.๒๕
รวม ๑๐ หมู่บ้าน		๑๑๗	๙๔๘

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๙,๔๘๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๕๕๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๑๑๗	๙,๔๘๐,๐๐๐	๑๐๐๐๐	๕๕๐
อ้อยโรงงาน	๑๑๗	๙,๔๘๐,๐๐๐	๑๐๐๐๐	๕๕๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตอ้อยเป็นพืชไร่หลักที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร ตามลำดับ

ข้อมูลการผลิต

อ้อยโรงงานหมายถึงอ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อยระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๑ มีนาคมของปีถัดไปแบ่งเป็น

๑. อ้อยโรงงานปี ๑ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีแรก

๒. อ้อยโรงงานปี ๒ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สอง

๓. อ้อยโรงงานปี ๓ ขึ้นไปหมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สามขึ้นไป

พันธุ์อ้อยหมายถึงพันธุ์อ้อยโรงงานที่นิยมปลูกได้แก่พันธุ์อู่ทอง ๑ อู่ทอง ๒ อู่ทอง ๓ อู่ทอง ๔ อู่ทอง ๕ K ๗๖-๔ K ๘๔-๒๐๐ K ๘๘-๘๗ K ๘๘-๙๒ K ๙๐-๗๗ F ๑๔๐ F๑๕๖ Q๑๐๐ Q๑๓๐ ROC๑๐ ชัยนาท ๑ ขอนแก่น ๑ มุกดาหารและแรกนาร์เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถด้วยพาลสาม ๑-๒ ครั้ง ลึก ๓๐-๕๐ ซม. ตามด้วยพาลเจ็ด ตากดิน ๗-๑๐ วัน ถ้าปลูกต้นฤดูฝน ให้พรวน ๑ ครั้ง ถ้าปลูกปลายฤดูฝน ต้องพรวนเพิ่มอีก ๒-๓ ครั้ง จนหน้าดินร่วนซุย และคราดเก็บเศษซาก ราก เหง้า หัวและไหลของวัชพืชออกจากแปลง ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่นมูลไก่ ปลูกพืชตระกูลถั่ว ควรวิเคราะห์ดินก่อนปลูก พักดินก่อนปลูก

๒. การเตรียมท่อนพันธุ์พันธุ์ดี ด้านทานโรค แมลง เหมาะสมกับพื้นที่ ต่อติ ได้หลายครั้ง อายุเก็บเกี่ยวเหมาะสม เจริญเติบโตเร็ว รากแข็งแรง ท่อนพันธุ์ไม่อ่อน ไม่แก่ ทนแล้ง มีเปอร์เซ็นต์น้ำตาลสูง

๓. ยกร่องปลูกระยะ ๑.๐-๑.๕ เมตร ถ้าปลูกปลายฝนต้องปลูกทันที เพื่อรักษาความชื้นในดิน - แปลงปลูกต้นฝน กลบให้สม่ำเสมอหนา ๓-๕ ซม. ส่วนแปลงปลูกปลายฤดูฝน กลบให้แน่นและหนาประมาณ ๒๐ ซม. การปลูกด้วยเครื่องปลูก เครื่องจะเปิดร่องใส่ปุ๋ย วางท่อนพันธุ์และกลบดินโดยอัตโนมัติ

๔. การให้ปุ๋ยให้ปุ๋ยเคมีหลังปลูก หรือหลังแต่งต่ออ้อย ๒ ครั้ง ดินร่วนปนทราย ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ ครั้งแรกรองกันร่องพร้อมปลูก อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ถ้าเป็นอ้อยต่อ หลังตัดแต่งต่อให้เพิ่มปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ ดินร่วน หรือดินร่วนเหนียว ให้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๘ ครั้งแรกหลังปลูก ๑ เดือน อัตรา ๓๕ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ อายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๔๐ กก./ไร่

๕. การจัดการดินหว่านปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ใส่ภาคตะกอนหม้อกรองหรือฟิลเตอร์เค้ก อัตรา ๕,๐๐๐-๘,๐๐๐ กิโลกรัม/น้ำหนักแห้ง/ไร่ ใส่ขานอ้อยแห้งหรือบากาส อัตรา ๒,๐๐๐ กก./น้ำหนักแห้ง/ไร่ เพื่อช่วยให้โครงสร้างดินดีขึ้น

๖. การดูแลรักษา การใช้ชีวอินทรีย์สารธรรมชาติและสารกำจัดศัตรูพืช ไซเปอร์เมทริน (๒๕% EC) ๒๕ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร การใช้สารกำจัดวัชพืชในไร่อ้อย อะคลาคลอร์ (๔๘%) ๑๖๐ -๒๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร

๗. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รถไถนา รถเก็บเกี่ยวอ้อย รถคีบอ้อย เครื่องปลูกอ้อย

๘. เก็บเกี่ยวอ้อยอายุ ๑๐-๑๔ เดือนหลังปลูกใช้แรงงานและใช้เครื่องเก็บเกี่ยว

๙. การจัดการต่ออ้อยอ้อยที่ใช้แรงงาน ต้องใช้มีดตัดต่ออ้อยให้ชิดดินทันทีหลังเก็บเกี่ยว

๑๐. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์อื่นๆ

ตารางที่ ๑๙: แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานต่อไร่

รายการ	ต้นทุน (บาท/ไร่)			
	อ้อยใหม่	อ้อยต่อ ๑	อ้อยต่อ ๒	อ้อยต่อ ๓
- ค่าไถครั้งที่ ๑ ไถผาน๓	๔๐๐			
- ค่าไถครั้งที่ ๒ ไถผาน๗	๒๐๐			
- ค่าไถครั้งที่ ๓ ไถผาน๗	๒๐๐			
- ค่าพันธุ์อ้อย	๒,๔๐๐			
- ค่าปลูกและซ่อม	๖๕๐			
- ค่าปุ๋ย + ยาปราบศัตรูพืช/วัชพืช	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐
- ค่าแรงงานจัดศัตรูพืช/วัชพืช	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
- ค่าบำรุงรักษา	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
รวม (บาท)	๖,๗๕๐	๒,๙๐๐	๒,๙๐๐	๒,๙๐๐
ผลผลิต (ตัน)	๑๖	๑๓	๑๒	๑๑
ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว (๑๘๐ บาท /ตัน)	๒,๘๘๐	๒,๓๔๐	๒,๑๖๐	๑,๙๘๐
ค่าบรรทุก (๑๕๐ บาท/ตัน)	๒,๔๐๐	๑,๙๕๐	๑,๘๐๐	๑,๖๕๐
รวมต้นทุนทั้งหมด (บาท)	๑๒,๐๓๐	๗,๑๙๐	๖,๘๖๐	๖,๘๖๐

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลผลผลิต

ตำบลหนองบอนมีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๙,๔๘๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๕๕๐ บาท/กิโลกรัม

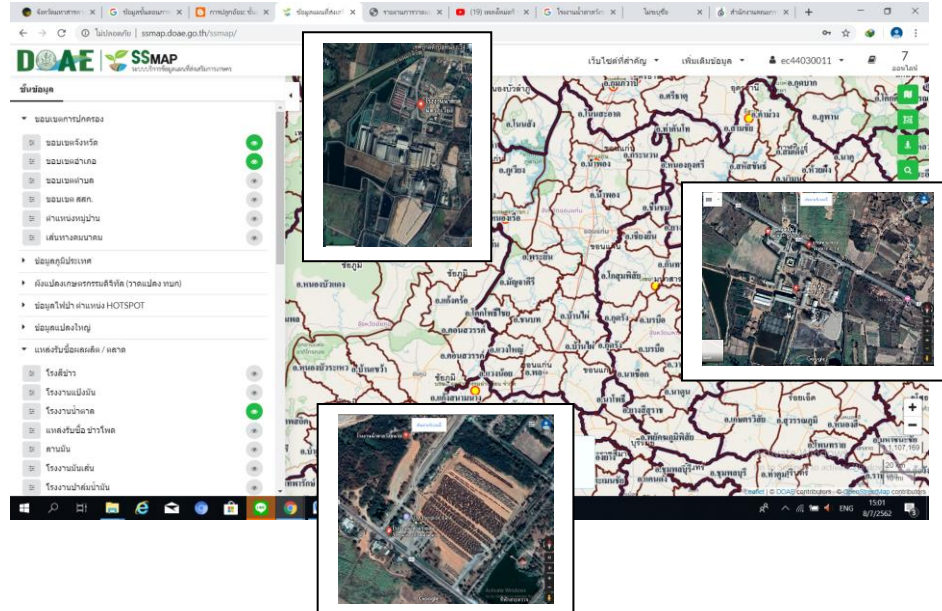
สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๖๘๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๘๐๘ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๙๐๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๕๔ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๖/๒๕๕๗ ราคาอ้อยขึ้นสุดท้ายเฉลี่ยในอัตรา ๙๕๘.๓๑ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ โรงงานน้ำตาล

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	โรงงานน้ำตาลวังขนาย(กลุ่มมหาวัง)	๙	แก้งแก	โกสุมพิสัย
๒	โรงงานน้ำตาลมิตรผล	๑	หนองเรือ	หนองเรือ
๓	โรงงานน้ำตาลวังขนาย แก้งสนามนาง(กลุ่มมหาวัง)	๑	แก้งสนามนาง	แก้งสนามนาง

ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้ออ้อยโรงงาน

๒.๑.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๑๙ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร การเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน</p> <p>๑.๒ ทรัพยากรน้ำ</p>	<p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p> <p>- แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ตันข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระจิณยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด</p> <p>- สร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร</p> <p>- ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดพืชที่สำคัญ)</p>				

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๒.๑ ข้าว</p> <p>๒.๒ มันสำปะหลังโรงงาน</p> <p>๒.๓ อ้อยโรงงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบอาชีพเสริม - ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น - ปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning - ปลูกอ้อยแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>หมู่ที่๑,๗,๙</p> <p>หมู่ที่๖,๘</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๓.๑ การรวมกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง - เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการผลิตการตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว - จัดตั้งกลุ่มตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ - 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p> <p>๔.๑ การแปรรูปข้าว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มี 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
		คุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดย สถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ		

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลหนองบอน ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิชี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๑๗ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองบอน
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>๓ จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๔ ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะ</p> <p>๕ ทุกหมู่บ้าน</p> <p>๖ ๒. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง</p> <p>๗ ๓. มีการปลูกพืชผัก สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร</p> <p>๘</p>	<p>๙ จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑๐ ๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร</p> <p>๑๑ ๒. เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการผลิต/ตลาด/แปรรูป</p> <p>๑๒ ๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์</p> <p>๑๓ ๔. แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ</p> <p>๑๔ ๕. พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว</p> <p>๑๕</p>
<p>๑๖ โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก</p> <p>๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม</p> <p>๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว/พืชผัก</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก(S๓+O๑)</p> <p>๔. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning (S๒+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี (W๑+O๒)</p> <p>๒. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p> <p>๓. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning (W๕+O๒)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน</p> <p>๒. ฝนทิ้งช่วง (ภัยธรรมชาติ)</p> <p>๓. ผลผลิตตกต่ำ</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p> <p>๓. รวบรวมผลผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑+T๑)</p> <p>๔. ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (S๑+T๒)</p> <p>๕. ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑+T๓)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)</p> <p>๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑+T๒)</p> <p>๓. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕+T๑+T๓)</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
- ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
- ๑.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก
- ๑.๔ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
- ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว
- ๒.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
- ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน
- ๓.๓ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
- ๓.๔ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- ๓.๕ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น
- ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองบอน

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๑) สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลหนองบอนมีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายสังเวียน ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๒ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน เศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอนจึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย จึงปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายอำเภอโกสุมพิสัย ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุง

๒ นายสมเดช ธรรมมุลตรี หมู่ ๘ เกษตรกรต้นแบบปราชญ์ชาวบ้าน และด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตการปลูกผักเพื่อให้เกิดรายได้

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

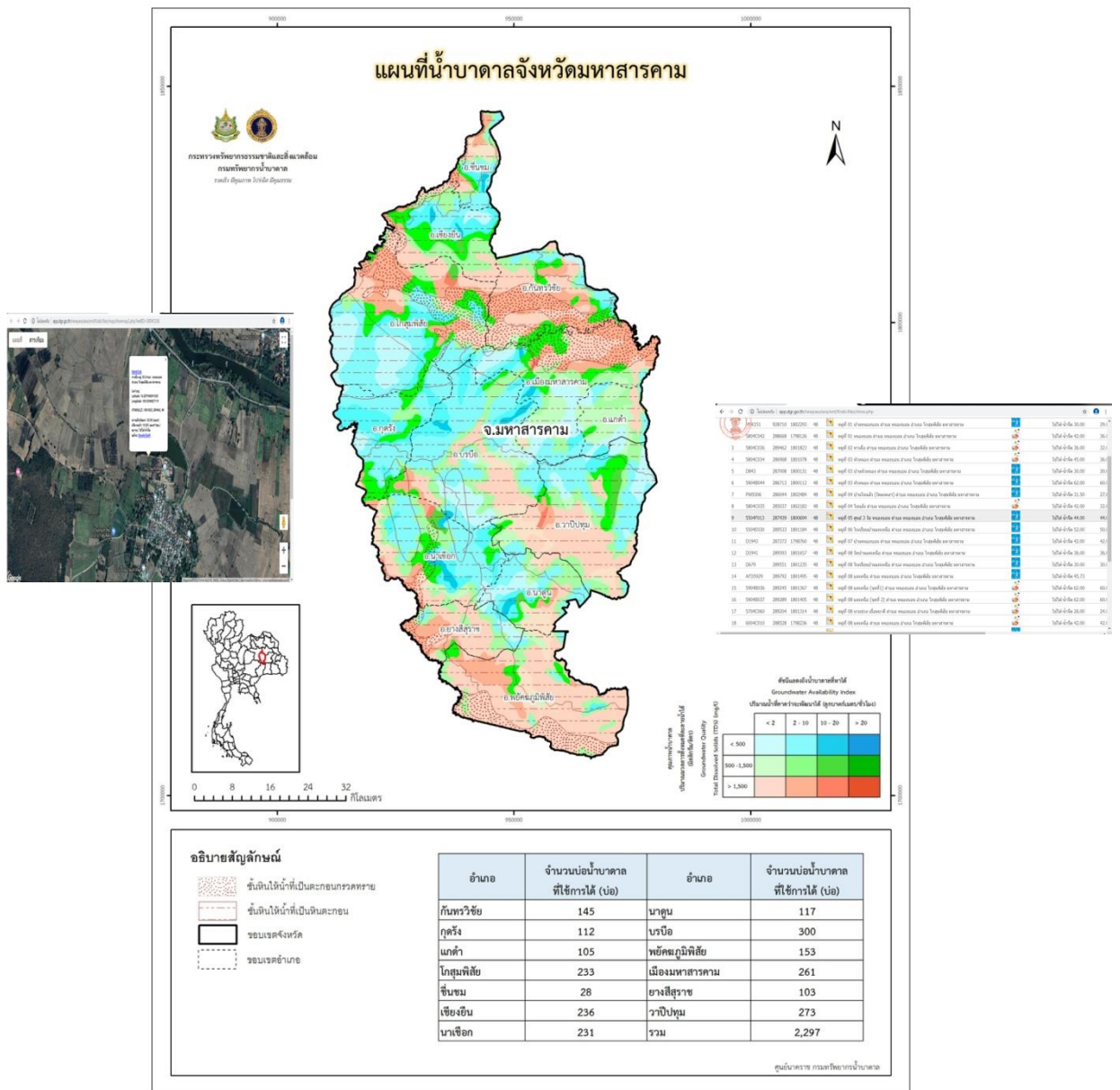
(๑) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลหนองบอนแบ่งออกเป็นสองเขตพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาขาลำน้ำชี มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญส่วนมากเป็นแม่น้ำลำคลอง จำนวน ๔ แห่ง มีฝายผนังกั้นน้ำ ๑ แห่ง ลำห้วย ลำธาร ๘ แห่ง และหนอง บึง ๙ แห่ง เกษตรกรในพื้นที่ อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นส่วนมาก มีบ่อน้ำในไร่นาสำหรับปลูกพืชฤดูแล้ง แสดงดังตารางที่ ๔

ที่	ประเภทแหล่งน้ำ	จำนวน แห่ง	ครัวเรือนที่ใช้ ประโยชน์
๑.	คลองชลประทาน/คลองส่งน้ำ	๓	๗๐๐
๒.	บ่อบาดาล บ่อดอก บ่อเจาะ	๑๐	๕๖๐
๓.	บ่อน้ำตื้น (ที่ใช้การได้)	๕	๓๕๐
๔.	สระน้ำ (ขนาด ๑๐๐ ตรว.ขึ้นไป)	๓	๒๕๐
๕.	แม่น้ำ ลำคลอง	๔	๓๗๐
๖.	ฝาย ผนังกั้นน้ำ	๑	๑๐๐

๗.	อ่างเก็บน้ำ	๑	๑๐๐
๘	ห้วย ลำธาร	๘	๕๙๐
๙	หนอง บึง	๙	๘๐๐
รวม		๑๘	๓,๘๒๐

ปัจจุบันเกษตรกรในตำบลหนองบอนได้มีการสร้างบ่อน้ำมาใช้ในการเกษตรโดยมีการเจาะบ่อบาดาลขึ้นมาใช้ในการทำเกษตรกรรม ดังภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่น้ำบาดาลจังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่บ่อบาดาลในพื้นที่ตำบลหนองบอน
ที่มา:กลุ่มระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก อาชีพเสริม ปลูกผัก รับจ้าง ดังนั้น สินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และปลูกผักขาย

ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นสินค้าหลักที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรตำบลหนองบอน ซึ่งมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

การปลูกผักขาย ในพื้นที่ตำบลหนองบอนมีสามหมู่บ้านคือ หมู่ ๒ ,๑๑ ที่ดำเนินกิจกรรมนี้ เป็นอย่างดีโดยสามารถสร้างรายได้จากการขายผักตลอดทั้งปี

๔) สีนค่าเกษตรที่สำคัญ

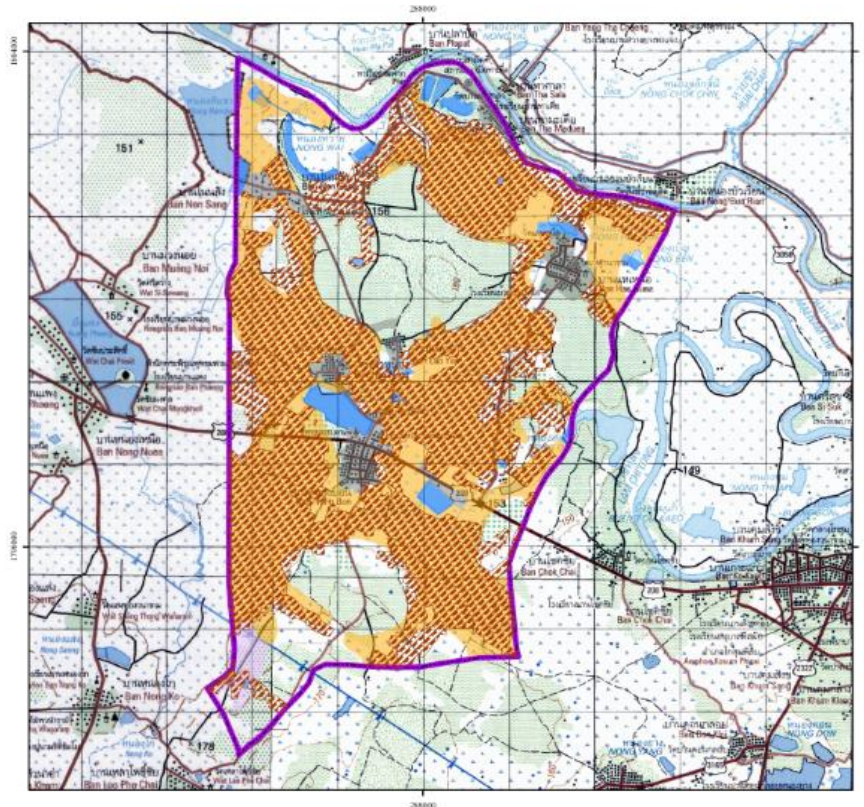
(๑) ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๘,๗๗๙ ไร่ พื้นที่ความเหมาะสมน้อย และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๖,๓๖๓ ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	8,779	1.79
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	208	0.04
N	ไม่เหมาะสม	6,363	1.30
รวม		15,350	3.14

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๙๖๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
ข้าวนาปี	๙๖๙	๑๑,๔๐๖	-	๑๑,๔๐๖

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๙๖๙ ครัวเรือน พื้นที่ ๑๑,๔๐๖ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

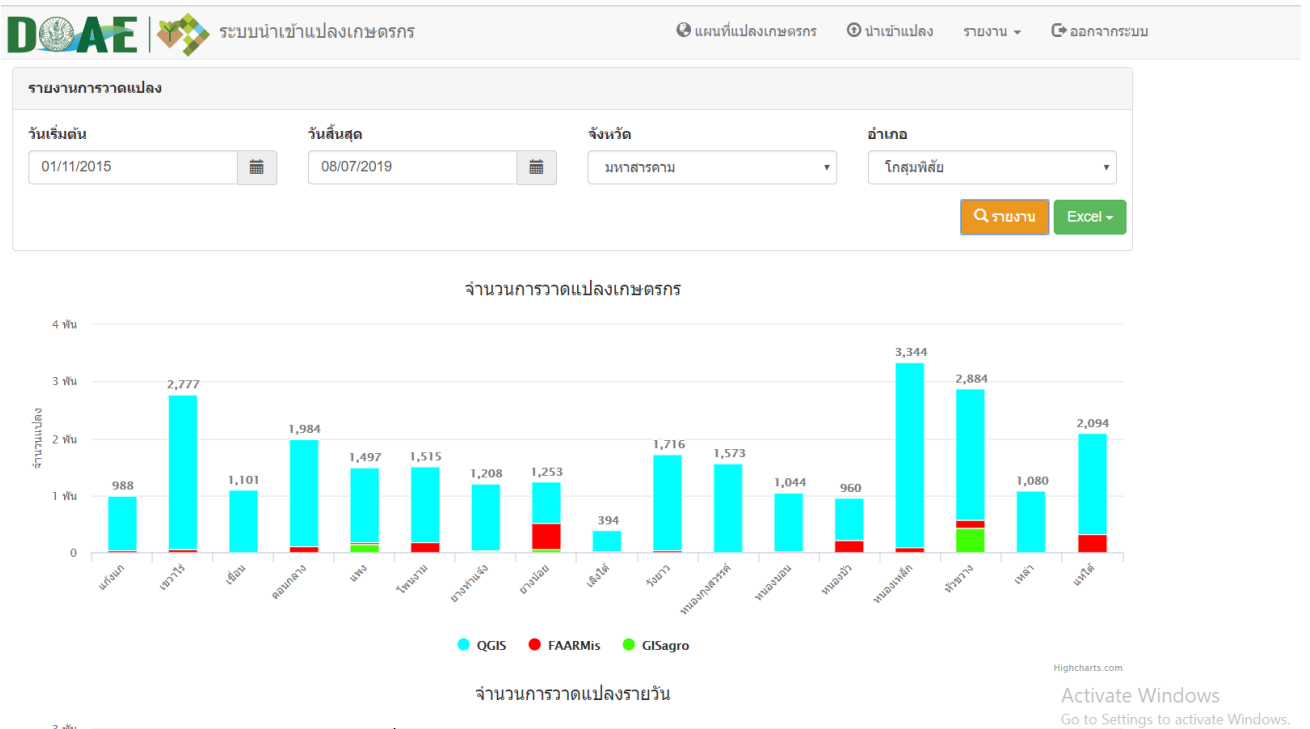
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ข้าวนาปี	
		ราย	ไร่
๑	หนองบอน	๑๑๐	๑,๓๑๑.๒๕
๒	ท่าเตื่อ	๗๙	๙๔๔.๒๕
๓	หัวหนอง	๘๑	๙๙๖.๕๐
๔	โนนสัง	๘๑	๘๙๘.๐๓
๕	เหล่ายาว	๔๗	๔๙๗.๔๗
๖	แห่เหนือ	๑๕๘	๑,๗๕๗.๕๐
๗	หนองบอน	๖๓	๕๘๓.๗๕
๘	แห่เหนือ	๘๖	๑,๑๕๙
๙	หนองบอน	๑๕๓	๑,๘๙๔.๗๕
๑๐	โนนสัง	๑๐๖	๑,๓๒๕.๕๐
๑๑	ท่ามะเตื่อ	๕	๓๘
รวม ๑๑ หมู่บ้าน		๙๖๙ ราย	๑๑,๔๐๖.๐๐ ไร่

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๔ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลการวัดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕ พบว่าตำบลหนองบอนมีข้อมูลการวัดแปลง จำนวน ๑,๐๔๔ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน รายละเอียดดังตารางที่ ๑๒

ภาพที่ ๑๒ ข้อมูลจากการวัดแปลง

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๕

<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/Report/ParcelReport>

คำอธิบายสัญลักษณ์

ผลการวัดแปลงเกษตรกรตามการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

- ข้าว
- พืชไร่
- พืชผัก
- ไม้ผล
- ไม้ยืนต้น
- ไม้ดอก
- ไม้ประดับ
- สมุนไพรและเครื่องเทศ (อายุสั้น)
- สมุนไพรและเครื่องเทศ (อายุยาว)
- ปศุสัตว์
- นาเกลือสมุทร
- พืชเลี้ยงสัตว์น้ำ
- แมลงเศรษฐกิจ

ภาพที่ ๑๕ ข้อมูลการวัดแปลง
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๕)

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๑,๔๐๖ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔,๗๙๐,๕๒๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๘.๘๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าวนาปี	๙๖๙	๔,๗๙๐,๕๒๐	๔๒๐	๑๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จที่เป็นต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในตำบลเขวไร่มีจำนวน ๓ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายสังเวียน ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๒ เกษตรกรต้นแบบด้านการปราชญ์ชาวบ้าน เศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอนจึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย จึงปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายอำเภอโกสุมพิสัย ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุง

๒ นายสมเดช ธรรมมูลตรี หมู่ ๘ เกษตรกรต้นแบบปราชญ์ชาวบ้าน และด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตการปลูกผักเพื่อให้เกิดรายได้

๓ นายสังวาล ดวงเพ็งมาตย์ หมู่ ๑๑ เกษตรกรต้นแบบ Smart Farmer ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการทำการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตที่แปรปรวน ทำให้สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบลรองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- วิธีปลูก โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้
- พันธุ์ ข้าวเหนียว กข.๖ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)
- การใช้ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น

เนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วน**ปุ๋ยคอก** จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

- **การใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก ฟูราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา, ตะไคร้หอม, และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้

- **การเก็บเกี่ยว** ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๑๔ แสดงปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ												
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจาก ๓. ฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถหว่านตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)												
๔. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่นใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)												
๕. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ												
๖. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีกครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐ วัน												
กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๗. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียมจัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป												

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

๑. หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว

๒. เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ

๓. ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้หว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่

๔. เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้ น้ำ ๔ ปีบ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปีบละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปีบละ ๒ ช้อนโต๊ะ)

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑. แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้ น้ำ ๑ ปีบ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าว นาน ๓๐ นาที

๒. นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่

๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้ น้ำ ๔ ปีบ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)

๔. เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐ วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

๕. ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘ เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕ วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

ตารางที่ ๑๕ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่	
รายการ	เงิน	รายการ	เงิน
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๑๒๕	ผลผลิต ๓๖๘ กิโลกรัม/ไร่	
๒. ค่าเตรียมดิน ๒ ครั้งๆ ละ ๓๕๐ บาท	๗๐๐	ราคาในท้องถื่น ๑๓ บาท/กิโลกรัม	
๒. ค่าแรงงาน (ปลูก/ดูแลรักษา/เก็บเกี่ยว)	๑,๖๐๐	(๓๖๘ X ๑๓ = ๔,๗๘๔)	
๓. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ย	๕๐๐		
๔. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๒๐๐		
รวม	๓,๑๒๕	รวม	๔,๗๘๔
หมายเหตุ : รายได้ - ต้นทุน = กำไร			๑,๖๕๙

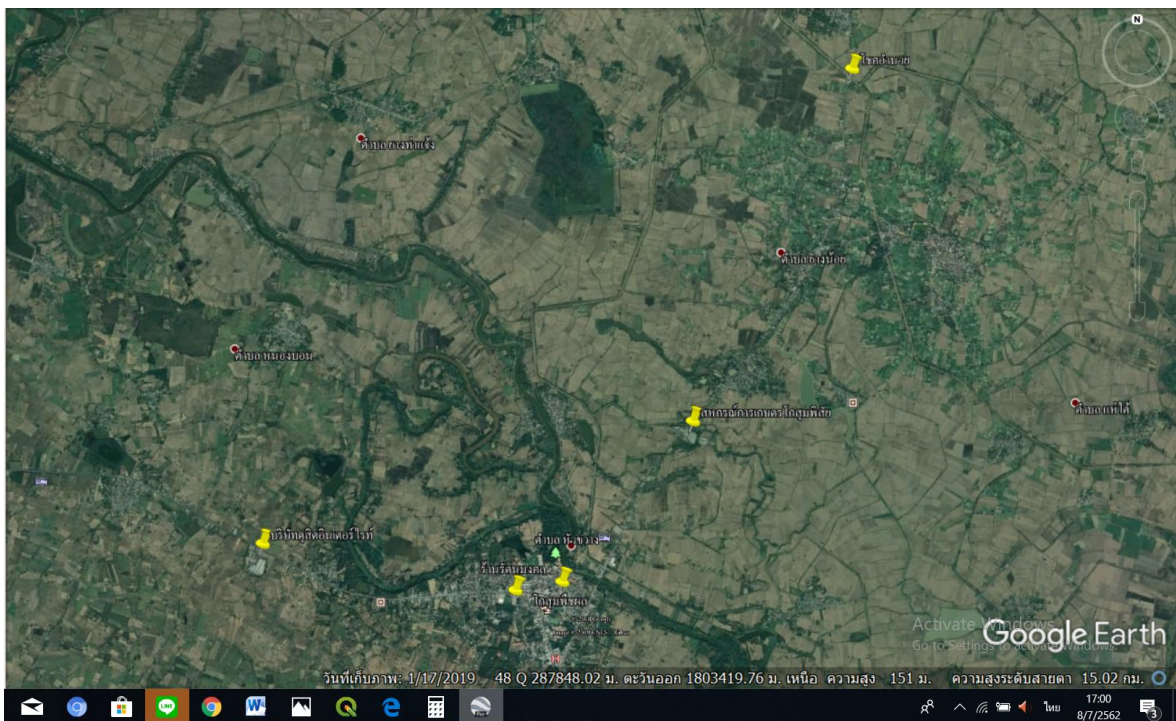
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย ,๒๕๖๐

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งขึ้นมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๑๒,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตำบลหนองบอน สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับจตุรรับซื้อในพื้นที่ใกล้เคียง ในอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน ๕ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕ ตารางที่ ๑๕ จตุรรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บริษัทดุสิตอินเตอร์ไรท์	๖	หนองบอน	โกสุมพิสัย
๒	โกสุมพีซผล	๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๓	ร้านรัตนมงคล	๑๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๔	โชคอำนวย	๖	ยางน้อย	โกสุมพิสัย
๕	สหกรณ์การเกษตรโกสุมพิสัย	๕	ยางน้อย	โกสุมพิสัย

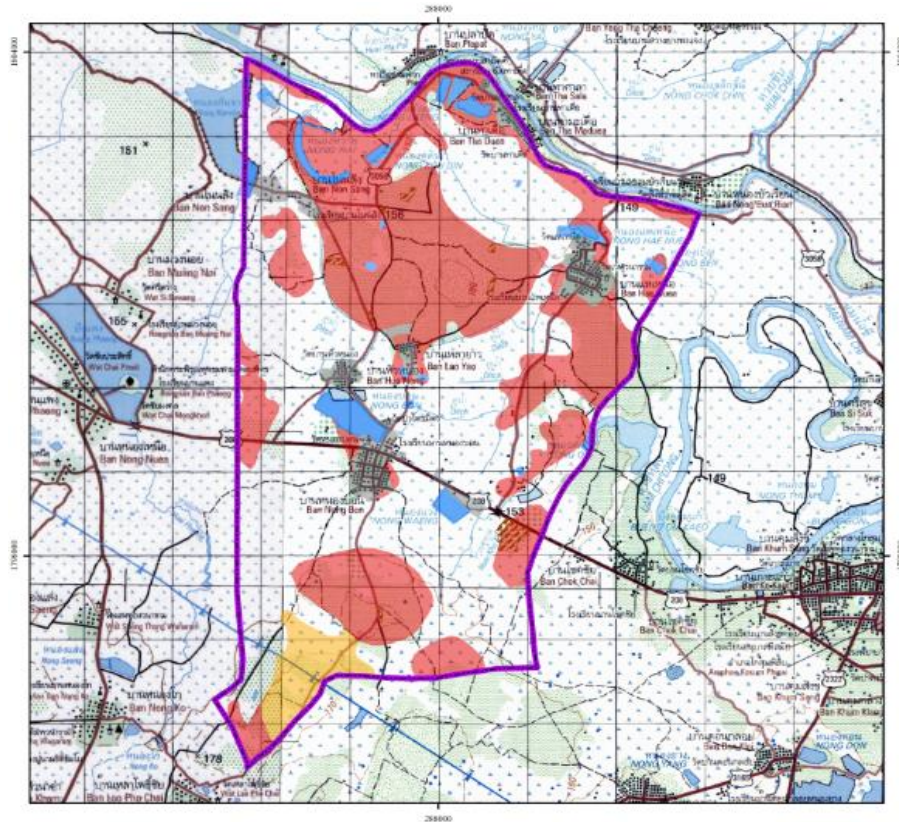
ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๔)

(๒) มั่นสำปะหลังโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

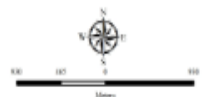
ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๓,๗๙๒ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่ที่เหมาะสมมากจำนวน ๓๑๕ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๑,๒๒๕ ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
S1	ชั้นความเหมาะสมมาก	315	0.06
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	3792	0.78
S3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย	18	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,225	2.29
รวม		15,350	3.14

พื้นที่ศักยภาพ

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๔)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๖๗ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๖๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๑๙	๑๖๗	-	๑๖๗
มันสำปะหลัง	๑๙	๑๖๗	-	๑๖๗

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๙ พื้นที่ ๑๖๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	มันสำปะหลังโรงงาน	
		ราย	ไร่
๓	หัวหนอง	๑	๑๓
๔	โนนสัง	๔	๔๑
๕	เหล่ายาว	๒	๑๖
๖	แห่เหนือ	๑	๑๒
๙	หนองบอน	๗	๖๐.๒๕
๑๐	โนนสัง	๔	๒๔.๗๕
รวม	๖ หมู่บ้าน	๑๙ ราย	๑๖๗

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๖๗ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๒,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๒.๑๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๑๙	๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม	๒,๕๐๐	๒.๑๐
มันสำปะหลังโรงงาน	๑๙	๔๑๗,๕๐๐ กิโลกรัม	๒,๕๐๐	๒.๑๐

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

ข้อมูลการผลิต

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูก ที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสา쿠 ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มันสำปะหลังโรงงานหมายถึงมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขุดในระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลผลิตให้แก่ลานมันเส้นโรงงานมันอัดเม็ดโรงงานแป้งมันและโรงงานแปรรูปอื่นๆ

พันธุ์มันสำปะหลังหมายถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรเพาะปลูกซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกได้แก่พันธุ์ระยอง ๕ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ระยอง ๙๐ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ และพันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

ตารางที่ ๑๔ : ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
สีเขียวอ่อน	สีม่วง ไม่มีขน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	รูปร่างแบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๑๕๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	หัวมีขนาดสม่ำเสมอ
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๓
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๘
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๔.๔
ลักษณะเด่น	ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีความงอกดีและเก็บรักษาได้นาน มีปริมาณแป้งสูง
ข้อจำกัด	ในบางท้องที่จะแตกกิ่ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๕ : ลักษณะของพันธุ์ระยอง ๗๒

ลักษณะ	ระยอง ๗๒
สียอดอ่อน	สีม่วง
สีก้านใบ	สีแดงเข้ม
ลักษณะแผ่นใบ	แบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก(ซม.)	๑๓๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีขาวนวล
ลักษณะหัว	หัวอ้วนและยาวกว่าพันธุ์ระยอง ๕
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๐-๒๒
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๔
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๑
ลักษณะ	ระยอง ๗๒
ลักษณะเด่น	ให้ผลผลิตหัวสดสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดี ทนแล้ง
ข้อจำกัด	ปริมาณแป้งต่ำเมื่อปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และค่อนข้างอ่อนแอต่อโรคใบไหม้

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๖ : ลักษณะของพันธุ์ห้วยบง ๖๐

ลักษณะ	ห้วยบง ๖๐
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	ใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๙๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว

สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	ยาวเรียว
เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)	๒๕.๕
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๘
ลักษณะเด่น	มีผลผลิตและปริมาณแป้งสูง ต้านทานโรคใบจุดปานกลาง
ข้อจำกัด	ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุไม่น้อยกว่า ๑๐ เดือน
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตรไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำดีและถ่ายเทอากาศดีดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตรมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง อินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า ๑.๐ เปอร์เซ็นต์ค่าความเป็นกรดต่างระหว่าง ๕.๕ - ๗.๕ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ๒๕ - ๓๗ องศาเซลเซียสปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ด้วยผาน ๓ และผานไถลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้วและยกร่องปลูก การเตรียมท่อนพันธุ์ มันสำปะหลังเป็นพืชที่ขยายด้วยลำต้น โดยอายุของท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง ๘-๑๒ เดือน ขนาดความยาวของท่อนพันธุ์ ประมาณ ๒๐-๒๕ เซนติเมตร มีจำนวนตาประมาณ ๑๐ ตาขึ้นไปต่อ ๑ ท่อนพันธุ์ ยกร่องปลูกความสูงของร่อง ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างร่อง ๘๐ - ๑๒๐ เซนติเมตร ระยะปลูกมันสำปะหลังระยะ ๘๐ x ๘๐ เซนติเมตร ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐ x ๑๒๐ เซนติเมตร ขึ้นกับ พันธุ์ และพื้นที่

๒. ใช้พันธุ์มันสำปะหลังเกษตรศาสตร์ ๕๐ และห้วยบง ๖๐ ควรแฉะสารเคมี ก่อนปักท่อนพันธุ์ ประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร

๓. ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตร ๑๖-๘-๑๖ ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้งละเท่าๆกัน ในครั้งแรกใส่หลังจากปลูกมันสำปะหลังแล้ว ๑ เดือน ครั้งที่ ๒ ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุได้ ๓ เดือน หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ , ๑๓-๑๓-๒๑ และสูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เวลาที่ใส่ปุ๋ยเมื่อมันสำปะหลังอายุ ๑ - ๒ เดือน หรือหลังกำจัดวัชพืชรื้อครั้งแรก

๔. แผลงศัตรูพืชเพลี้ยแป้งสีชมพูในพื้นที่ยังคงควบคุมได้ ด้วยการใช้สารชีวภัณฑ์

๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถตะ และไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม เก็บเกี่ยวโดยใช้รถไถนาขนาดเล็ก

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกี่ยวด้วยแรงงานคน,รถไถและขายหัวสดช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเก็บเกี่ยว คือ ๑๐ - ๑๒ เดือน

๗. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์อื่นๆ

ตารางที่ ๑๗ : แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๖๔)

ต้นทุนการผลิต	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
๑.ค่าเตรียมดิน	๖๒๐	
๒.ค่าเตรียมพันธุ์	๕๐๐	
๓.ค่าจ้างปลูก	๖๐๐	
๔.ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	๗๕๐	
๕.ค่าปุ๋ย	๘๐๐	
๖.ค่าขนส่ง	๕๕๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๓,๘๑๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๓,๐๐๐	ราคา ๒.๑๐ บาท/กก.๖,๓๐๐บาท
กำไรสุทธิ	๒,๔๙๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๕๖๔

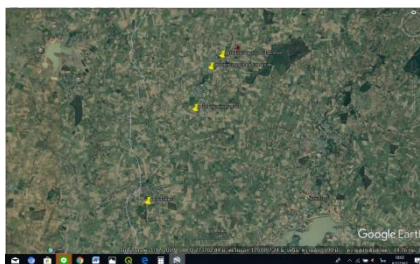
สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคามันสำปะหลังที่ผ่านมา พบว่าราคามันสำปะหลังมีมูลค่าสูงขึ้นทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีรายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรตำบลหนองบอน สามารถขายผลผลิตมันสำปะหลังให้กับจุดรับซื้อในพื้นที่ในพื้นที่ใกล้เคียง

ตารางที่ ๑๕ จุดรับซื้อมันสำปะหลังในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	จุดรับซื้อนางบุญหลาย อินทะสร้อย	๖	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๒	จุดรับซื้อนางบุญลักษณ์ แสนนุภาพ	๑๑	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๓	จุดรับซื้อนายมนตรี กุลมร	๗	เขวาไร่	โกสุมพิสัย
๔	จุดรับซื้อทิพยา	๑๙	เขวาไร่	โกสุมพิสัย

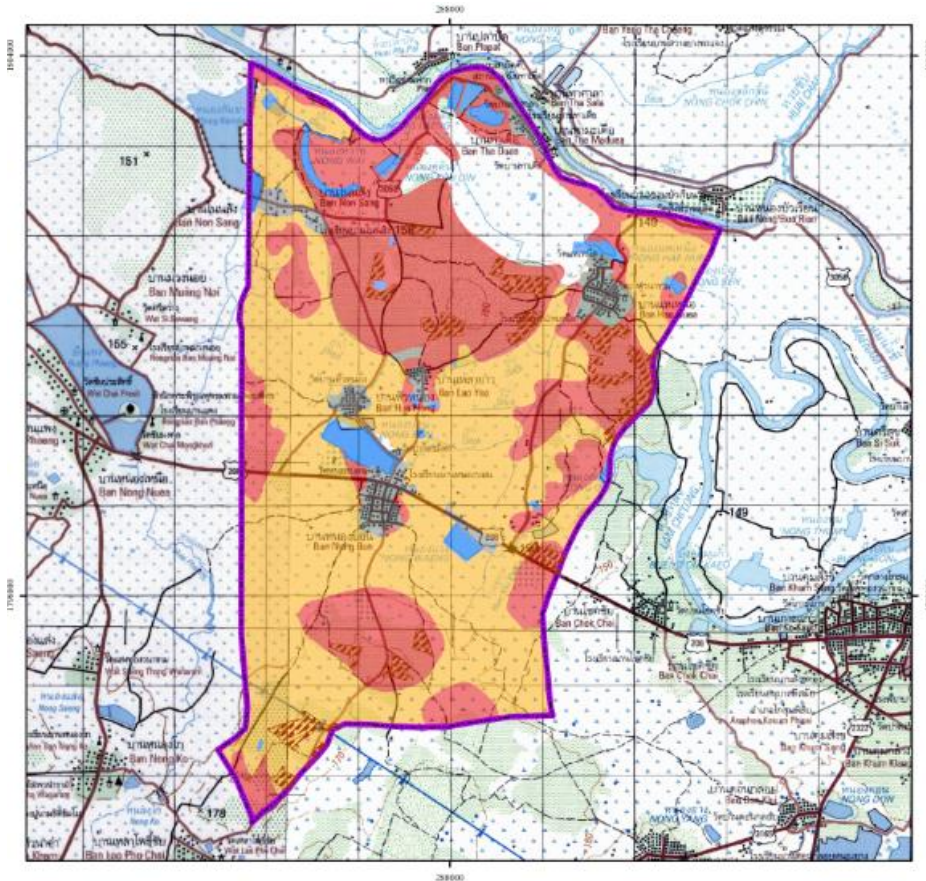
ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้อมันสำปะหลังโรงงาน
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๔)

(๓) อ้อยโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

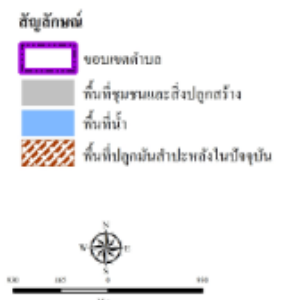
ศักยภาพความเหมาะสมในการปลูกอ้อย พบว่าตำบลหนองบอน มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๔,๒๒๙ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่ชั้นความเหมาะสมน้อย ๘ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๑,๑๑๓ไร่

แผนที่เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อย
ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่ศักยภาพ

สัญลักษณ์	คำอธิบายแผนที่	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อย
S2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง	4,229	0.86
S3	ชั้นความเหมาะสมน้อย	8	0.00
N	ไม่เหมาะสม	11,113	227
	รวม	15,350	3.14

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๔)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑๑๗ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๙๔๘ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑ ตารางที่ ๑๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๑๑๗	๙๔๘	-	๙๔๘
อ้อยโรงงาน	๑๑๗	๙๔๘	-	๙๔๘

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ ตำบลหนองบอน พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย จำนวน ๑๑๗ ราย พื้นที่ ๙๔๘ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	อ้อยโรงงาน	
		ราย	ไร่
๑	หนองบอน	๑๘	๑๓๑.๗๕
๒	ท่าเตือ	๑	๗.๗๕
๓	หัวหนอง	๕	๔๐.๕๐
๔	โนนสัง	๑๓	๙๙.๒๕
๕	เหล่ายาว	๕	๓๕.๗๕
๖	แห่เหนือ	๒๑	๑๔๔.๕๐
๗	หนองบอน	๓	๒๖.๒๕
๘	แห่เหนือ	๑๐	๖๙.๒๕
๙	หนองบอน	๒๔	๒๑๙.๗๕
๑๐	โนนสัง	๒๐	๑๗๓.๒๕
รวม ๑๐ หมู่บ้าน		๑๑๗	๙๔๘

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๙,๔๘๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๕๕๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยว ได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๑๑๗	๙,๔๘๐,๐๐๐	๑๐๐๐๐	๕๕๐
อ้อยโรงงาน	๑๑๗	๙,๔๘๐,๐๐๐	๑๐๐๐๐	๕๕๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต
 ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตอ้อยเป็นพืชไร่หลักที่สำคัญของตำบล
 เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร ตามลำดับ

ข้อมูลการผลิต

อ้อยโรงงานหมายถึงอ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อยระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๑ มีนาคมของปีถัดไปแบ่งเป็น

๑. อ้อยโรงงานปี ๑ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีแรก
๒. อ้อยโรงงานปี ๒ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สอง
๓. อ้อยโรงงานปี ๓ ขึ้นไปหมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สามขึ้นไป

พันธุ์อ้อยหมายถึงพันธุ์อ้อยโรงงานที่นิยมปลูกได้แก่พันธุ์อุทอง ๑ อุทอง ๒ อุทอง ๓ อุทอง ๔ อุทอง ๕ K ๗๖-๔ K ๘๔-๒๐๐ K ๘๘-๘๗ K ๘๘-๙๒ K ๙๐-๗๗ F ๑๔๐ F๑๕๖ Q๑๐๐ Q๑๓๐ ROC๑๐ ซียนาท ๑ ขอนแก่น ๑ มุกดาหารและแรกนาร์เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถด้วยพาลสาม ๑-๒ ครั้ง ลึก ๓๐-๕๐ ซม. ตามด้วยพาลเจ็ด ตากดิน ๗-๑๐ วัน ถ้าปลูกต้นฤดูฝน ให้พรวน ๑ ครั้ง ถ้าปลูกปลายฤดูฝน ต้องพรวนเพิ่มอีก ๒-๓ ครั้ง จนหน้าดินร่วนซุย และคราดเก็บเศษซาก ราก เหง้า หัวและไหลของวัชพืชออกจากแปลง ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่นมูลไก่ ปลูกพืชตระกูลถั่ว ควรวิเคราะห์ดินก่อนปลูก พักดินก่อนปลูก

๒. การเตรียมท่อนพันธุ์พันธุ์ดี ด้านทานโรค แมลง เหมาะสมกับพื้นที่ ตอดี ได้หลายครั้ง อายุเก็บเกี่ยวเหมาะสม เจริญเติบโตเร็ว รากแข็งแรง ท่อนพันธุ์ไม่อ่อน ไม่แก่ ทนแล้ง มีเปอร์เซ็นต์น้ำตาลสูง

๓. ยกร่องปลูกระยะ ๑.๐-๑.๕ เมตร ถ้าปลูกปลายฝนต้องปลูกทันที เพื่อรักษาความชื้นในดิน - แปลงปลูกต้นฝน กลบให้สม่ำเสมอหนา ๓-๕ ซม. ส่วนแปลงปลูกปลายฤดูฝน กลบให้แน่นและหนาประมาณ ๒๐ ซม. การปลูกด้วยเครื่องปลูก เครื่องจะเปิดร่องใส่ปุ๋ย วางท่อนพันธุ์และกลบดินโดยอัตโนมัติ

๔. การให้ปุ๋ยให้ปุ๋ยเคมีหลังปลูก หรือหลังแต่งตออ้อย ๒ ครั้งดินร่วนปนทราย ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ ครั้งแรกรองกันร่องพร้อมปลูก อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ถ้าเป็นอ้อยตอ หลังตัดแต่งตอให้เพิ่มปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ ดินร่วน หรือดินร่วนเหนียว ให้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๘ ครั้งแรกหลังปลูก ๑ เดือน อัตรา ๓๕ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ อายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๔๐ กก./ไร่

๕. การจัดการดินหว่านปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ใส่ภาคก่อนหม้อกรองหรือฟิลเตอร์เค้ก อัตรา ๕,๐๐๐-๘,๐๐๐ กิโลกรัม/น้ำหนักแห้ง/ไร่ ใส่ขานอ้อยแห้งหรือบาคาส อัตรา ๒,๐๐๐ กก./น้ำหนักแห้ง/ไร่ เพื่อช่วยให้โครงสร้างดินดีขึ้น

๖. การดูแลรักษา การใช้ชีวอินทรีย์สารธรรมชาติและสารกำจัดศัตรูพืช ไซเปอร์เมทริน (๒๕% EC) ๒๕ มล./น้ำ ๒๐ ลิตรการใช้สารกำจัดวัชพืชในไร่อ้อย อะลาคลอร์ (๔๘%) ๑๖๐ -๒๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร

๗. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รถไถนา รถเก็บเกี่ยวอ้อย รถคืบอ้อย เครื่องปลูกอ้อย

๘. เก็บเกี่ยวอ้อยอายุ ๑๐-๑๔ เดือนหลังปลูกใช้แรงงานและใช้เครื่องเก็บเกี่ยว

๙. การจัดการตออ้อยอ้อยที่ใช้แรงงาน ต้องใช้มีดตัดตออ้อยให้ชิดดินทันทีหลังเก็บเกี่ยว

๑๐. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์อื่นๆ

ตารางที่ ๑๙: แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานต่อไร่

รายการ	ต้นทุน (บาท/ไร่)			
	อ้อยใหม่	อ้อยต่อ ๑	อ้อยต่อ ๒	อ้อยต่อ ๓
- ค่าไถครั้งที่ ๑ ไถผาน๓	๔๐๐			
- ค่าไถครั้งที่ ๒ ไถผาน๗	๒๐๐			
- ค่าไถครั้งที่ ๓ ไถผาน๗	๒๐๐			
- ค่าพันธุ์อ้อย	๒,๔๐๐			
- ค่าปลูกและซ่อม	๖๕๐			
- ค่าปุ๋ย + ยาปราบศัตรูพืช/วัชพืช	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐
- ค่าแรงกำจัดศัตรูพืช/วัชพืช				๒๐๐
- ค่าบำรุงรักษา	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
รวม (บาท)	๖,๗๕๐	๒,๙๐๐	๒,๙๐๐	๒,๙๐๐
ผลผลิต (ตัน)	๑๖	๑๓	๑๒	๑๑
ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว (๑๘๐ บาท /ตัน)	๒,๘๘๐	๒,๓๔๐	๒,๑๖๐	๑,๙๘๐
ค่าบรรทุก (๑๕๐ บาท/ตัน)	๒,๔๐๐	๑,๙๕๐	๑,๘๐๐	๑,๖๕๐
รวมต้นทุนทั้งหมด (บาท)	๑๒,๐๓๐	๗,๑๙๐	๖,๘๖๐	๖,๘๖๐

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลผลผลิต

ตำบลหนองบอนมีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๙๔๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลหนองบอน มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๙,๔๘๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๕๕๐ บาท/กิโลกรัม

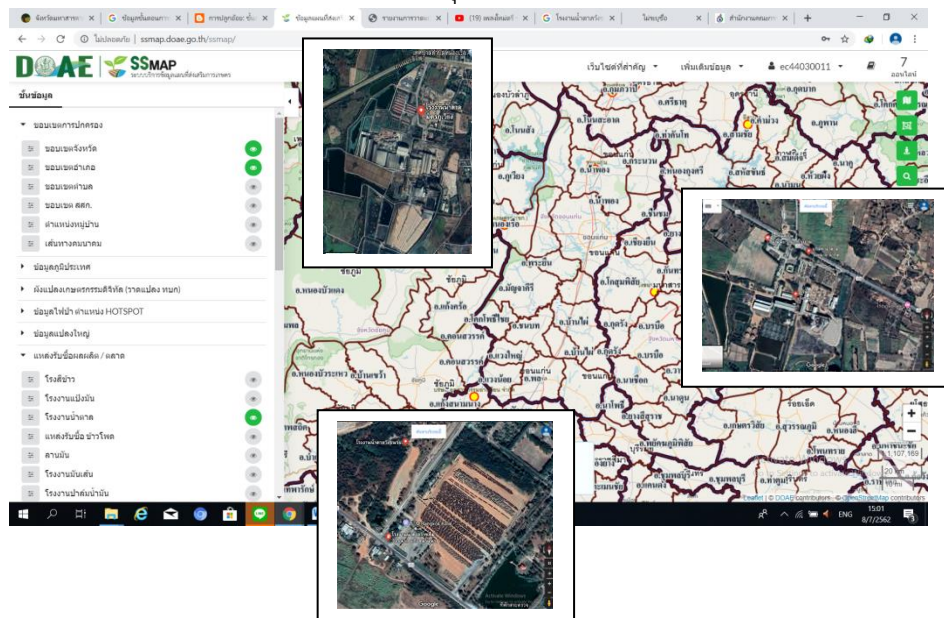
สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย การผลิตปี ๒๕๖๔/๒๕๖๕ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๖๘๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน การผลิตปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๘๐๘ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน การผลิตปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๙๐๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๕๔ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน การผลิตปี ๒๕๖๔/๒๕๖๕ ราคาอ้อยขึ้นสุดท้ายเฉลี่ยในอัตรา ๙๕๘.๓๑ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ โรงงานน้ำตาล

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	โรงงานน้ำตาลวังขนาย(กลุ่มมหาวัง)	๙	แก้งแก	โกสุมพิสัย
๒	โรงงานน้ำตาลมิตรผล	๑	หนองเรือ	หนองเรือ
๓	โรงงานน้ำตาลวังขนาย แก้งสนามนาง(กลุ่มมหาวัง)	๑	แก้งสนามนาง	แก้งสนามนาง

ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้ออ้อยโรงงาน

๒.๑.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๑๙ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร การเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน</p> <p>๑.๒ ทรัพยากรน้ำ</p>	<p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p> <p>- แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ</p>	<p>- ใสปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าวต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด</p> <p>- สร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร</p> <p>- ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดพืชที่สำคัญ)</p>				

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๒.๑ ข้าว</p> <p>๒.๒ มันสำปะหลังโรงงาน</p> <p>๒.๓ อ้อยโรงงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบอาชีพเสริม - ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น - ปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning - ปลูกอ้อยแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>หมู่ที่๑,๗,๙</p> <p>หมู่ที่๖,๘</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๓.๑ การรวมกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง - เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการผลิตการตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว - จัดตั้งกลุ่มตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ - 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p> <p>๔.๑ การแปรรูปข้าว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มี 	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
		คุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดย สถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ		

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลหนองบอน ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๑๗ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองบอน
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>๓ จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๔ ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะ</p> <p>๕ ทุกหมู่บ้าน</p> <p>๖ ๒. พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง</p> <p>๗ ๓. มีการปลูกพืชผัก สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร</p> <p>๘</p>	<p>๙ จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑๐ ๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร</p> <p>๑๑ ๒. เกษตรกรยังขาดความมีความรู้เรื่องการผลิต/ตลาด/แปรรูป</p> <p>๑๒ ๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์</p> <p>๑๓ ๔. แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ</p> <p>๑๔ ๕. พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว</p> <p>๑๕</p>
<p>๑๖ โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก</p> <p>๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม</p> <p>๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว/พืชผัก</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก(S๓+O๑)</p> <p>๔. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning (S๒+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี (W๑+O๒)</p> <p>๒. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p> <p>๓. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning (W๕+O๒)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน</p> <p>๒. ฝนทิ้งช่วง (ภัยธรรมชาติ)</p> <p>๓. ผลผลิตตกต่ำ</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p> <p>๓. รวบรวมผลผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑+T๑)</p> <p>๔. ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (S๑+T๒)</p> <p>๕. ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑+T๓)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)</p> <p>๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑+T๒)</p> <p>๓. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕+T๑+T๓)</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
- ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
- ๑.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก
- ๑.๔ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
- ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว
- ๒.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
- ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน
- ๓.๓ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
- ๓.๔ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- ๓.๕ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น
- ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบลหนองบอน

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวที่คุณภาพ

กลยุทธ์ : การเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ โครงการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการเกษตรและส่งเสริมการผลิตข้าวขาว

ดอกมะลิ ๑๐๕ ปลอดภัยจากสารพิษ

๓.๑.๒ มันสำปะหลัง

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง

กลยุทธ์ : การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี

๓.๑.๓ อ้อยโรงงาน

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงาน

กลยุทธ์ : การเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงาน

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการปลูกอ้อยพันธุ์ดี

๓.๑.๔ พืชผักสวนครัว

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อผลิตพืชผักสวนครัวที่ปลอดภัย

กลยุทธ์ ; ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อพัฒนากลุ่มเกษตรกร

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อความยั่งยืน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ ทรัพยากรดิน

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทรัพยากรดิน

กลยุทธ์ : เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

โครงการที่ ๑ โครงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี

๑. โครงการส่งเสริมการปลูกอ้อยพันธุ์ดี

หลักการเหตุผล

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลแพง พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน การจัดการดิน น้ำ พันธุ์ และการดูแลรักษาไม่มีประสิทธิภาพทำให้มีการระบาดของโรคแมลงศัตรูอ้อยทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำซึ่งปัจจัยสำคัญในการปลูกอ้อยให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ ต้องมีอ้อยพันธุ์ดีและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรและสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตอ้อยเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่รวมทั้งการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูอ้อยที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่ความยั่งยืนและมั่นคงต่ออาชีพเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีอ้อยพันธุ์ดีในพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตอ้อยให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น
๓. เพื่อป้องกันกำจัดการระบาดของโรคแมลงศัตรูอ้อย
๔. เพื่อเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตอ้อยที่ถูกต้องและได้อ้อยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย

เกษตรกร ๒๕ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลหนองบอน

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน
๒. ประชุมชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. ประชุมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมคัดเลือกแปลงสาธิต ๑ แปลง
๔. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต
๕. ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตการผลิตตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๖. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๗๐ บาท/คน	รวม ๕,๒๕๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม(๓ ครั้ง)	๓๐ บาท/คน	รวม ๒,๒๕๐	บาท
๓.ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๘,๐๐๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๒๐,๐๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และปัจจัยการผลิตในการจัดทำแปลงผลิตอ้อยพันธุ์ดี
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถในการตรวจและเฝ้าระวังการระบาดของโรคแมลงศัตรูอ้อย
๓. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้น

๒. โครงการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการเกษตรและส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิ๑๐๕ ปลอดภัยจากสารพิษ

หลักการเหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบัน เกษตรกรการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่มีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ในการปลูกทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพและไม่ได้ผลผลิตที่ดีและเกษตรกรมีการผลิตข้าวโดยใช้สารเคมีมากขึ้นทำให้ผลผลิตมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะข้าวซึ่งเกษตรกรใช้เพาะปลูกติดต่อกัน๔ปีทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวเสื่อมคุณภาพหรือกลายเป็นพันธุ์ได้
๒. เพื่อลดต้นทุนในการผลิต
๓. ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัยจากสารพิษ
๔. ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนและคุณภาพของเกษตรกรดีขึ้น

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๕๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลหนองบอน

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน
๒. ประชุมชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. ประชุมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมคัดเลือกแปลงสาธิต ๑ แปลง
๔. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการไถกลบซัง
๕. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการหว่านเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
๖. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต
๗. ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตการผลิตตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าว ๓ ครั้ง
๘. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๑๕,๐๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๓ ครั้ง)	๕๐บาท/คน	รวม ๗,๕๐๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๓๓,๐๐๐	บาท
๕. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว		เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐	บาท
๖. ค่าเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด		เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๓๓๐,๐๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตข้าวหอมมะลิให้ปลอดภัยจากสารพิษ
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองได้
๓. ผลผลิตข้าวที่ได้มีความปลอดภัยจากสารพิษ
๔. ลดต้นทุนในการผลิต
๕. สภาพแวดล้อมของชุมชนและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น
๖. เกษตรกรมีผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีประสิทธิภาพ

โครงการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ

ทำให้สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะความหลากหลายทางชีวภาพนับวันแต่จะลดลง การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ยืนต้นพื้นบ้านที่บริโภคได้และปลูกผักสวนครัวในบริเวณบ้าน หรือไร่นาโดยใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ผลิตไว้เองจะช่วยทำให้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น เกิดการพึ่งพาตนเองตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมเกษตรกรมีการปลูกผัก ไม้ยืนต้นพื้นบ้านเพื่อการบริโภค
 ๒. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต
 ๓. เกษตรกรลดรายจ่ายทำให้การพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายจำนวน ๑๑๐ ราย
- พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จ.มหาสารคามระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
๒. คัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ
๓. รับสมัครสมาชิกร่วมโครงการ
๔. ศึกษาดูงาน
๕. ติดตามประเมินผล

ตารางแผนปฏิบัติงาน

ที่	รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบ
		ปี ๒๕๖๖									
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
ขั้นเตรียมการ											
๑	จัดเวทีประชาคม	↔									สนง.เกษตรอำเภอ
๒	ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย/ รับสมาชิก		↔								สนง.เกษตรอำเภอ
๓	จัดทำแผนงานแบบมีส่วนร่วม			↔							สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๔	อบรมถ่ายทอดความรู้				↔	↔					สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๕	ติดตามประเมินผล							↔	↔		สนง.เกษตรอำเภอ, อบต

งบประมาณ

๑. ค่าเมล็ดพันธุ์ฝัก เป็นเงิน ๙๐,๕๐๐ บาท

๒. ค่าอาหารสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๑๐ รายๆ จำนวน ๑ ครั้ง ๑ วันๆละ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๑,๐๐๐ บาท

๓. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกรจำนวน ๑๑๐ รายๆละ ๕๐ บาท

เป็นเงิน ๕,๕๐๐ บาท

๔. ค่าวิทยากรถ่ายทอดความรู้ จำนวน ๕ ชั่วโมงๆละ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๓,๐๐๐บาทรวมเป็นเงิน ๑๑๐,๐๐๐ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรมีพืชผักไม่ยืนต้นพินบ้าน เพื่อการบริโภคในครัวเรือน

๒. เกษตรกรสามารถระบายจ่ายในครอบครัว

๓. ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๓.โครงการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี

หลักการเหตุผล

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลแพง พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน การจัดการดิน น้ำ พันธุ์ และการดูแลรักษาไม่มีประสิทธิภาพทำให้มีการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลังทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำซึ่งปัจจัยสำคัญในการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ ต้องมีมันสำปะหลังพันธุ์ดีและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรและสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่รวมทั้งการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลังที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่ความยั่งยืนและมั่นคงต่ออาชีพเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีมันสำปะหลังพันธุ์ดีในพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น
๓. เพื่อป้องกันกำจัดการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลัง
๔. เพื่อเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตมันสำปะหลังที่ถูกต้องและได้มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย

เกษตรกร ๒๕ ราย รายละ ๓ ไร่ รวมพื้นที่ ๗๕ ไร่

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลหนองบอน

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต
๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๗,๕๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๓ ครั้ง)	๕๐ บาท / คน	รวม ๓,๗๕๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๔๔,๒๕๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๖๐,๐๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และได้รับปัจจัยการผลิตในการจัดทำแปลงผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถในการตรวจและเฝ้าระวังการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลัง
๓. ผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้น
๔. เกษตรกรสามารถกระจายพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี

๔.โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

หลักการเหตุผล

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการเกษตร คือ การที่เกษตรกรและชุมชนเกิดกระบวนการ เรียนรู้และมีความสามารถในการดำเนินการทางการเกษตร ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน กลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การนำเอากระบวนการกลุ่มและเครือข่ายเข้ามาใช้เป็นตัวนำ การพัฒนา กระบวนการกลุ่มและเครือข่ายที่นำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรนี้ เกษตรกรจะได้รับการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและการแสวงหาและจัดการกับทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เกิดเครือข่ายความร่วมมือและการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง ทั้งเครือข่ายในสาขาอาชีพและเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเกื้อหนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่า ผลของกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายจะเกื้อหนุนให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเกษตรกรเพื่อการพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร และเครือข่ายดำเนินกิจกรรม ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพการเกษตร ให้สามารถพึ่งพาตนเองและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม
๒. สร้างกลไก และพัฒนาเครื่องมือภายใต้กระบวนการเรียนรู้ และเสริมทักษะ ภาคการเกษตรให้กับกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร
๓. ส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในการพัฒนาอาชีพเกษตร การแปรรูป และเคหกิจเกษตรของครอบครัวเกษตรกร
๔. เพื่อส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน
๕. เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางอาชีพ และมีความเป็นอยู่ที่ดี

เป้าหมาย

เกษตรกร ๒๕ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑ - ๑๑ ตำบลหนองบอน

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. อบรมเกษตรกรหลักสูตรเทคโนโลยีเคหกิจเกษตร
๔. จัดทำเอกสารวิชาการด้านเคหกิจเกษตรของแหล่งเรียนรู้ จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต
๕. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้
๖. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. คัดเลือกองค์กรเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งและอยู่ ภายใต้การดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร มีผลงานเด่นด้านเคหกิจเกษตร แปรรูปผลผลิตเกษตรและการบริหารจัดการกลุ่มดีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้องค์กรเกษตรกรด้านเคหกิจเกษตร
๒. พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยสร้าง/พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้และ ชุดสื่อความรู้เพื่อประกอบการถ่ายทอดความรู้
๓. อบรมวิทยากรหลักของแหล่งเรียนรู้ ๕ คน ต่อแหล่งเรียนรู้ เพื่อสามารถถ่ายทอดการใช้สื่อ เพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้
๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกหรือตัวแทนของกลุ่ม องค์กรที่มีความสนใจ จำนวน ๒๕ ราย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประเด็นเนื้อหา ครอบคลุมความรู้ ๕ ด้าน ได้แก่
 - ๔.๑ อาหารและโภชนาการ
 - ๔.๒ การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อม การทำงาน ภาคเกษตรกรและการแปรรูปผลผลิตเกษตร
 - ๔.๓ การเพิ่มรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร
 - ๔.๔ การบริหารจัดการกลุ่มและองค์กรเกษตรกร
 - ๔.๕ การทำบัญชี การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด
๕. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้
๖. ติดตามประเมินผลและรายงานผลให้ส่งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

งบประมาณ

๑๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทน

๑. องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและก่อให้เกิด การเสริมสร้างการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ผู้นำองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการเชื่อมโยง เครือข่ายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการประกอบอาชีพ และแปรรูปผลผลิตการเกษตร
๓. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นในด้านการพัฒนาองค์กรเกษตรกรกลุ่มและ เครือข่ายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ และเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการดำเนินงาน องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายในอนาคต

๕.โครงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

หลักการเหตุผล

พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรในตำบลแพง เป็นดินเสื่อมโทรม โดยเฉพาะดินที่ใช้ในการปลูกข้าว อ้อย และพืชไร่ชนิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นดินขาดอินทรีย์วัตถุต่ำ มีการใช้ที่ดินทำการเพาะปลูกติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยไม่ได้เพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินให้เหมาะสม การใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการปลูกพืชและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

แนวทางหนึ่งในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน คือ การใช้พืชปุ๋ยสด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพืชตระกูลถั่ว โดยการปลูกและไถกลบก่อนการปลูกพืชหลัก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ทำให้การดูดซับอาหารของพืชหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และผลผลิตเพิ่มขึ้น
๒. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มากขึ้น
๓. เพื่อรักษาสภาพหน้าดิน เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
๔. เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร

เป้าหมาย

เกษตรกร ๒๕ ราย ไร่ละ ไร่ รวมพื้นที่ ๑๒๕ ไร่

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑ - ๑๑ ตำบลหนองบอน

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต
๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๓,๕๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๓ ครั้ง)	๕๐ บาท / คน	รวม ๓,๗๕๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๙,๒๕๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๒๕,๐๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และผลผลิตเพิ่มขึ้น
๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มากขึ้น
๓. ช่วยรักษาสภาพหน้าดินไม่ให้ถูกชะล้าง เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
๔. ช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๖.โครงการส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีและการใช้สารชีวภัณฑ์

หลักการและเหตุผล

การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติ คือการใช้สารเคมีเพียงวิธีเดียวอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการไม่ถูกต้องและมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อเกษตรกร ทำให้สุขภาพทรุดโทรมเจ็บป่วย ทำลายศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช (ตัวห้ำ ตัวเบียน) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศัตรูพืชเกิดการระบาด ก่อให้เกิดศัตรูพืชชนิดใหม่ ๆ ศัตรูพืชต้านทานต่อสารเคมี เกิดพืชตกค้างในผลผลิต เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและต้นทุนการผลิตสูง รวมทั้งเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งผลผลิตไปจำหน่ายต่างประเทศ จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องป้องกันหรือควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี เนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้สิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน เชื้อโรค จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมศัตรูพืชระยะยาว ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) คือ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อให้เกษตรกรใช้ศัตรูธรรมชาติและเชื้อราที่เป็นประโยชน์ ในการควบคุมศัตรูพืช
๒. เพื่อลดการใช้สารเคมีและค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี
๓. เพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ
๔. เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

กิจกรรมการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อราในข้าว เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

กิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ ออม.

๑.ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ ออม. หลักสูตรการป้องกันโรคข้าว ๑๑ ราย จำนวน ๑ วัน

- ค่าอาหารกลางวัน ๑ รายๆ ละ ๑๑๐ บาท เป็นเงิน ๑,๑๐๐ บาท

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๑๑ รายๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕๕๐ บาท

๔.๑.๒จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา

- หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ขนาดบรรจุ ๒๐ กรัม จำนวน ๖ ขวด ขวดละ ๑๕๐ บาท

(จำนวนหัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ๑ขวด/ราย) เป็นเงิน ๙๐๐ บาท

- ข้าวสารเจ้า จำนวน ๑๐ ก.ก.ๆ ละ ๓๐ บาท เป็นเงิน ๓๐๐ บาท

(จำนวนข้าวสาร ๑ กิโลกรัม/ราย)

- หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ขนาด ๗ ลิตร จำนวน ๑ ใบๆ ละ ๒,๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๖๐๐ บาท

- ถุงพลาสติกทึบร้อน ๘”x๑๒” จำนวน ๑ กก. ๆ ละ ๙๐ บาท	เป็นเงิน ๙๐ บาท
- ยางรัด ๑ กก.ๆ ละ ๑๕๐ บาท	เป็นเงิน ๑๕๐ บาท
- เช็ดหมด๑ กล่อง ๆ ละ ๔๐ บาท	เป็นเงิน ๔๐ บาท
- เอทิลแอลกอฮอล์ ๗๐% ขนาด ๔๕๐ ซีซี. จำนวน ๑ ขวดๆละ	๗๐ บาท
- กระบอกหัวสเปรย์ฉีดน้ำ จำนวน ๓ ขวดๆละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๑๕๐ บาท
๔.๑.๓ สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ	
- ป้ายไวเนล ขนาด ๒.๕x๑ เมตร จำนวน ๑ ป้าย ๆ ละ ๔๐๐บาท	เป็นเงิน ๔๐๐บาท
- แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ๘๒๐ แผ่น แผ่นละ ๕ บาท	เป็นเงิน ๔,๑๐๐ บาท

๒.กิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรนาร่อง

๔.๒.๑จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา

- หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ขนาดบรรจุ ๒๐ กรัม จำนวน ๑๑๐ ขวด ขวดละ ๑๕๐ บาท	
(จำนวนหัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ๒ ขวด/ราย)	เป็นเงิน ๓๓,๐๐๐ บาท
- ข้าวสารเจ้า จำนวน ๑๑๐ ก.ก.ๆ ละ ๓๐ บาท	เป็นเงิน ๓,๓๐๐ บาท
(จำนวนข้าวสาร ๑ กิโลกรัม/ราย)	
- ถุงพลาสติกทึบร้อน ๘”x๑๒” จำนวน ๘ กก. ๆ ละ ๙๐ บาท	เป็นเงิน ๗๒๐ บาท
- ยางรัด ๒ กก.ๆ ละ ๑๕๐ บาท	เป็นเงิน ๓๐๐ บาท
- เช็ดหมด ๔ แผง ๆ ละ ๔๐ บาท	เป็นเงิน ๑๖๐ บาท
- แอลกอฮอล์ ขนาด ๔๕๐ ซีซี. จำนวน ๑๖ ขวดๆละ๗๐ บาท	เป็นเงิน ๑,๑๒๐ บาท
- กระบอกหัวสเปรย์ ขนาด ๕๐๐ ซีซี จำนวน ๑๖ ขวดๆละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๘๐๐ บาท

กลุ่มเป้าหมาย

๑. อกม. จำนวน ๑๑ คน

๒ .เกษตรกรนาร่องบ้านละ ๑๐ คน จำนวน ๑๑ บ้าน รวม ๑๑๐ คน

. ระยะเวลาดำเนินการ มกราคม ๒๕๖๖ สิ้นสุดปี กันยายน ๒๕๖๖

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบ
		ปี ๒๕๖๖									
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
ขั้นเตรียมการ											
๑	จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติ										สนง.เกษตรอำเภอ
๒	ขออนุมัติงบประมาณ		↔								สนง.เกษตรอำเภอ
๓	กำหนดพื้นที่ดำเนินการ				↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
ขั้นปฏิบัติการ											
๑	-คัดเลือก อกม. จำนวน ๑๑ คน -เกษตรกรนาร่องบ้านละ ๑๐ คน จำนวน ๑๑ บ้าน รวม ๑๑๐ คน				↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๒	สนับสนุนวัสดุการเรียนรู้					↔					สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๓	ถ่ายทอดความรู้การขยาย และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์ม่า					↔					สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
ขั้นติดตามงาน											
๑	การติดตามงาน							↔			สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๒	การรายงานสรุปผล							↔			สนง.เกษตรอำเภอ, อบต

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

๑. ผลผลิตของโครงการ (Out put)

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี และนำไปปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

๒. ผลลัพธ์ของโครงการ (Out come)

เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ลดต้นทุนการผลิต เกิดความปลอดภัยในการใช้สารเคมี
เกิดความสมดุลธรรมชาติ

การประเมินผลความสำเร็จของโครงการ

- ปริมาณของศัตรูธรรมชาติ (ตัวห้ำ, ตัวเบียน)
- ปริมาณของศัตรูพืชที่คงเหลือจากการทำลาย
- ความเสียหายของพืช
- ผลผลิตต่อไร่
- ต้นทุนการผลิตต่อไร่
- กำไรสุทธิต่อไร่

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง.๒๕๖๔. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.จำนวนประชากรในตำบล
หนองบอน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน.๒๕๖๔. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔
กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๔ รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย แหล่งที่มา :
<http://air4thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t>
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๕๑. **เขตการใช้ที่ดินตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**
.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๖๔.ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบอน
สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม **แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล**
(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๔. **รายงานผลการวาดแปลง** แหล่งที่มา :
<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๔. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**
แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔).

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหยาบ ดินมีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ - ๕.๕

แนวทางแก้ไขดินมีปัญหาจังหวัดมหาสารคาม

ดินเค็ม

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชทนเค็มและพืชชอบเค็ม เช่น ข้าวทนเค็ม และปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้โตเร็วที่มีรากลึก และในการปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนัก และมีน้ำชลประทานสำหรับใช้ในการเพาะปลูกด้วย

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน

ดินตื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชที่มีระบบรากสั้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลบางชนิดที่มีระบบรากไม่ลึกมากได้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น สาร พด.ต่างๆ

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ในกรณีที่ปลูกพืชไร่ ควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินร่วมด้วย

ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก และปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงการปลูกไม้ยืนต้นเพราะรากพืชไม่สามารถชอนไชลงไปดินชั้นล่างได้ ส่งผลให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้

ดินตื้นและมีความลาดชันสูง

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ควรปล่อยไว้ให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือไม้พุ่ม

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ควรปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม เป็นต้น และควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่ทำการเกษตร เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝก ปลูกพืชสลับเป็นแถบ หรือปลูกพืชคลุมดินต่างๆ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดิน และพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ดินทรายจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรจัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปีร่วมกับปลูกพืชบำรุงดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ อาจใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อปรับโครงสร้างของดิน และเนื่องจากสภาพพื้นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดน้ำสูงจึงต้องจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะตามสภาพธรรมชาติดินชนิดนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ต่ำ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในแปลงควรปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซม นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ดินเหนียวจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรมีการไถหว่านร่อง เพื่อช่วยให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้นและควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปลูกพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ มีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น และจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง

แนวทางการจัดการดินมีปัญหา(ดินทราย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
<p>ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง</p> <p>๑.พันธุ์ไวต่อช่วงแสงปลูกได้เฉพาะ ฤดูนาปี ได้แก่ น้ำสะกวย ๑๙, หางยี ๗๑, เหนียวอุบล ๑, เหนียวอุบล ๒, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, เหนียวสันป่าตอง, ชุมแพ ๖๐, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, ขาวตาแห้ง ๑๗, กข 6, กข ๘ และ กข ๑๕</p> <p>๒.พันธุ์ไมไวต่อช่วงแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง ได้แก่ กข ๑, กข ๒, กข ๓, กข ๔, กข ๕, กข ๗, กข ๙, กข ๑๐, กข ๑๑, กข ๒๑, กข ๒๓, สุพรรณบุรี ๖๐</p> <p>๒, พิษณุโลก ๖๐-๒, ข้าวหอมคลองหลวง๑, ปทุมธานี1, สุรินทร์ และเหนียวสกลนคร</p> <p>๓.พันธุ์ข้าวที่ทนเค็ม ได้แก่ ขาวดอกมะลิ๑๐๕, ขาวตาแห้ง ๑๗, คำผาย ๔๑, เก้ารวง ๘๘, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, กข ๑, กข ๖, กข ๗, กข ๘ และ กข ๑๕</p>	<p>- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระตงนาไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดน้ำ</p> <p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p>	<p>แก้ไขโดยปรับกระตงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนา มาปฏิบัติ (land reshape)</p> <p>แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ - โกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน - โกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงโกลบ - ปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด
	<p>- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม</p>	<p>แนวทางแก้ไข และปรับปรุงดินเค็ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก - ปล่อยให้หน้าซังในแปลง ๒-๓ วัน แล้วระบายออก จะช่วยลดความเค็มของดินได้ - ปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้ <p>ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๔-๕ ตันต่อไร่อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ดินร่วนซุยและช่วยชะล้างเกลือออกไป ทำให้ความเค็มของดินลดลง</p> <p>ใส่วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ แกลบ และซีลี้อย เป็นต้น ซึ่งอัตราการใส่แกลบที่เหมาะสม ๒-๕ ตันต่อไร่ เพื่อให้ดินไม่แน่นทึบ รากพืชชอบไชได้สะดวก ทำให้ต้นข้าวแข็งแรงต้านทานโรคได้ดี โกลบพืชปุ๋ยสด ซึ่งได้แก่</p>

		โสนอัฟริกัน โสนคางคก และอื่นๆ ก่อนปลูกข้าวประมาณ ๓ เดือน แล้วไถ กลบเมื่อพืชปุ๋ยสดอายุ ๖๐ วัน และพักดิน ๓๐ วัน ก่อนปลูกข้าว
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง(ต่อ)	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	- ควรปลูกไม้ยืนต้นที่ทนเค็ม เช่น ต้นกระถินออสเตรเลีย บนคันนาเพื่อลด การแพร่กระจายเกลือไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่เป็นดินเค็ม
	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ - อัตราปุ๋ย สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยให้ใส่ช่วงปักดำสำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕-๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะข้าวแตกกอใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ ๓ ระยะออกช่อดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ - อัตราปุ๋ยสำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อ ไร่ ช่วงปักดำ สำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕ - ๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะออกช่อดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
พืชไร่ และ พืชผัก	- ดินค่อนข้างเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ ตันต่อไร่ - ไถกลบพืชปุ๋ยสดจากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วดำ หรือ โสน ต่างๆ เมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก่อนปลูกพืช ๒ สัปดาห์ - ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าวหรือเศษพืชต่างๆ เพื่อรักษาความชื้นแกดิน - พัฒนาแหล่งน้ำเสริม เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ ทำให้ดินแห้ง โดยเฉพาะ ในช่วงฤดูแล้ง
อ้อย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาด ธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันร่องพร้อมปลูก ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี สูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ เมื่ออ้อยอายุประมาณ ๒-๓ เดือน สำหรับอ้อยต่อ จะใช้ปุ๋ยและอัตราเดียวกันและใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังจาก ทำการตัดแต่งต่อ ประมาณ ๑-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ

		๒-๓ เดือน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ อัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นแปลง ปลุกและต้นอ้อย ทุก ๒๐ วัน
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
มันสำปะหลัง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ อัตรา ๗๕-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๗-๑๔ อัตรา ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุประมาณ ๑-๓ เดือน โดยใส่ข้าง แถวปลูกแล้วพรวนกลบ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการไถกลบพืชปุ๋ยสด เมื่ออายุ ๖๐ วัน และหว่าน ปุ๋ยคอกก่อนปลูก
ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓๐-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุม ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ครั้งเดียวก่อนปลูก หรือหลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจาง ด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล

<p>ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวโพดอายุ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐0 มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>ข้าวโพดฝักสด ได้แก่ข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียว</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุได้ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>

<p>การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช</p>	<p>ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p>	<p>แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ</p>
<p>แตงโม</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๔-๑๐-๓๐ อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อแตงโมอายุ ๓๐ วัน</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>พืชผักต่างๆ พืชผักรับประทานใบ และลำต้น เช่นคะน้า</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>แก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้</p> <p>- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตร พด.๒ จำนวน ๑๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง โดยเจือจาง</p>

ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และกะหล่ำดอก		<p>ด้วยน้ำ ๑๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน</p> <p>แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดของพืช ดังนี้</p> <p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๑๐-๑๐ อัตรา ๕๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก ๕-๗ วัน ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุประมาณ ๓ สัปดาห์</p>
พืชผักรับประทานผล เช่น พริก มะเขือเทศ มะเขือต่าง ๆ และแตงต่าง ๆ	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๖๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังย้ายกล้า ๗ วัน และครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๔๐-๕๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐-๑๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน</p>
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	<p>- เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน โดยใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา ๓-๕ กิโลกรัมต่อหลุมตอนเตรียมหลุมปลูก</p> <p>- ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดิน ระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น(ต่อ)	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้งทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ
มะม่วง	-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามชนิดของพืช ดังนี้

		<p>- ก่อนปลูกรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกในอัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๓ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>- อายุ ๓ ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต จะแบ่งระยะการใส่ปุ๋ยเป็น ๔ ระยะ ดังนี้</p> <p>ระยะบำรุงต้นหลังเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และให้ซ้ำอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ชุดที่ ๒</p> <p>ระยะสร้างตาดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับมะม่วงอายุ ๒-๔ ปี มะม่วงอายุ ๕-๗ ปี ใส่อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และมะม่วงอายุ ๘ ปี ขึ้นไปใส่อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะบำรุงผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
มะขาม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ยังไม่ให้ผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้งต่อปี</p> <p>ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ ต้นและปลายฤดูฝน</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
----------------------------------	--	---

<p>ลำไย</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น และใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>อายุ ๑-๓ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>อายุ ๔ ปี ช่วงต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับใช้ปุ๋ยสูตร ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๐.๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก๗ วัน ประมาณ ๓ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน เพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่</p> <p>อายุ ๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต ให้กระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงพักตัวพร้อมต่อการออกดอกให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงติดผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ก่อนเก็บผลผลิต ๑ เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังเก็บผลผลิตใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัมต่อต้นและ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
<p>กล้วย</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตรา ๔.๕ กิโลกรัมต่อหลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง เมื่อกกล้วยอายุ ๑ เดือน ๔ เดือน และระยะออกดอก</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ยางพารา	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- รองกันหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อหลุมร่วมกับใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ในช่วงปีที่ ๒-๖ ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ โดยในปีที่ ๑ ใช้อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๒ ใช้อัตรา ๔๕๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๓ ใช้อัตรา ๔๖๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๔ ใช้อัตรา ๔๘๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๕ ใช้อัตรา ๕๒๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๖ ใช้อัตรา ๕๔๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้เศษใบยางพาราที่ร่วงหล่นทำปุ๋ยหมักสูตรพด. ๑ และผสมจุลินทรีย์ป้องกันโรคราและโคนเน่าของพืชโดยใช้สูตร พด.๓ โรยใส่ระหว่างแถวต้นยางพารา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่พร้อมนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นระหว่างแถวยางพาราที่โคนต้นสูงขึ้นมาจากพื้นดิน ประมาณ ๒ เมตร ทุก ๒ เดือน</p>
ยูคาลิปตัส	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารใกล้เคียงกัน อัตรา ๕๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ ๓ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุมก่อนปลูก ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๑๕ วัน และครั้งที่ ๓ ในช่วงปลายฝน</p> <p>เมื่อยูคาลิปตัสอายุ ๒-๔ ปี ให้ใส่ปุ๋ยครั้งละ ๕๐ กรัมต่อต้น ในช่วงปลายฝน</p>
ไม้ผล - ไม้ยืนต้น	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- พื้นที่ที่มีความชันสูง ใส่ปุ๋ยแบบหลุม โดยขุดหลุมรอบโคน หรือสองข้างลำต้นแล้ว

		กลับ - วางแนวปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ แล้วทำการหว่านพืชคลุมดิน
--	--	---

ภาคผนวกที่ 2

รายชื่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑. นายมานิตย์ พลประถม	กำนันตำบลหนองบอน	ประธานกรรมการฯ
๒. นายสังวาล ดวงเพ็งมาตย์	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 11	รองประธาน
๓. นายนิคม โสณะชัย	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 2	กรรมการ
๔. นายเพิ่มศักดิ์ ดวงแสนแสง	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 6	กรรมการ
๕. นายประเสริฐ สอนสิลา	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 3	กรรมการ
๖. นายศุภชัย แสนคำทุม	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 4	กรรมการ
๗. นายชัยมงคล ถามูลเลิศ	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 5	กรรมการ
๘. นายสมนึก พลमुख	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 8	กรรมการ
๙. นายเชาวลิต แสนโสภากวัน	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 7	กรรมการ
๑๐. นายบุญชู วาทยไธธา	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 9	กรรมการ
๑๑. นายยุทธ สีน้อยขาว	ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่ที่ 10	กรรมการ
๑๒. นางสาวมนัสชนก พล मुख	ผู้แทนกลุ่มอาชีพ	กรรมการ
๑๓. นายสังเวียน ดวงเพ็งมาตย์	smart Farmmer	กรรมการ
๑๔. นายภัทรารุจ ตั้งทะนาม	อาสาสมัครเกษตรตำบล	กรรมการ
๑๕. นายชัยวัฒน์ ชาวเกวียน	ปราชญ์ชาวบ้าน	กรรมการ
๑๖. นางสาวกัลยารัตน์ บุตรคำโชติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกรรมการและเลขานุการ	
๑๗. นางวราภรณ์ ภูมิภู	จนท.อ.บ.ต.หนองบอน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาคผนวกที่ 3

รายชื่ออาสาสมัครเกษตรกร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน

ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่ หมู่ที่	หมายเลขบัตร ประจำตัว ประชาชน ๑๓ หลัก	หมายเลขโทรศัพท์
๑	นายมงคล พินิจมนตรี	๒๔ หมู่ที่ ๑	๓๔๐๐๙๐๐๕๘๕๙๖๑	-
๒	นางจันทร์เพ็ญ แตนวงดร	๒๒ หมู่ที่ ๒	๓๔๔๐๓๐๐๕๕๔๔๗๙	๐๘๓๖๖๗๐๒๔๑
๓	นายสิทธิพงษ์ แตนกองแก้ว	๔๕ หมู่ที่ ๓	๓๔๔๐๓๐๐๕๖๓๕๐๘	๐๘๘๕๓๗๕๖๖๒
๔	นายสมพร แสนบุตร	๑๘๕ หมู่ที่ ๔	๕๕๔๐๓๐๐๐๓๘๗๓๖	๐๙๘๗๓๖๑๐๗๑
๕	นายชัยมงคล งามกุลเลิศ	๕๖ หมู่ที่ ๕	๓๔๔๐๓๐๐๑๖๓๐๔๖	๐๖๓๑๖๘๐๗๑๕
๖	นายสกุล ไร่ล้อม	๑ หมู่ที่ ๖	๓๗๑๐๙๐๐๐๔๖๗๔๙	๐๘๗๒๑๔๓๙๓๔
๗	นายสุริยา พรหมมั่น	๙๐ หมู่ที่ ๗	๓๔๔๐๓๐๐๕๕๑๗๕๕	๐๙๘๑๕๓๕๙๕๖
๘	นายสาคร วาดวงศรี	๙ หมู่ที่ ๘	๓๔๔๐๓๐๑๐๑๐๓๔๑	๐๖๓๑๖๗๘๙๓๐
๙	นายพันสมัย ศิลมัย	๘๔ หมู่ที่ ๙	๓๔๗๒๐๐๙๒๖๒๔๓	๐๘๑๗๑๑๔๑๔๘
๑๐	*นายภัทรารุช ตั้งทะนาม	๘๐ หมู่ที่ ๑๐	๓๔๔๐๓๐๐๘๐๖๑๔๑	๐๙๔๓๐๒๙๓๒๔
๑๑	นายภานุวัฒน์ การกระสัง	๑๐๘ หมู่ที่ ๑๑	๑๔๔๐๓๐๐๐๖๗๗๗	๐๘๒๔๔๖๖๕๖๙
รวม.....๑๑.....คน				

หมายเหตุ

๑. เป็นบุคคลที่เข้าร่วมการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของสภาพแวดล้อมภายในชุมชนตำบลหนองบอน ร่วมกับผู้นำในชุมชน เพื่อนำมาซึ่งแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งจัดประชุมขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ อ.บ.ต หนองบอน ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒. * คือ ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล

